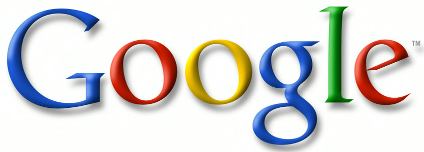
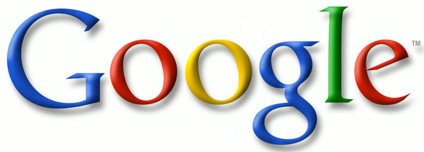
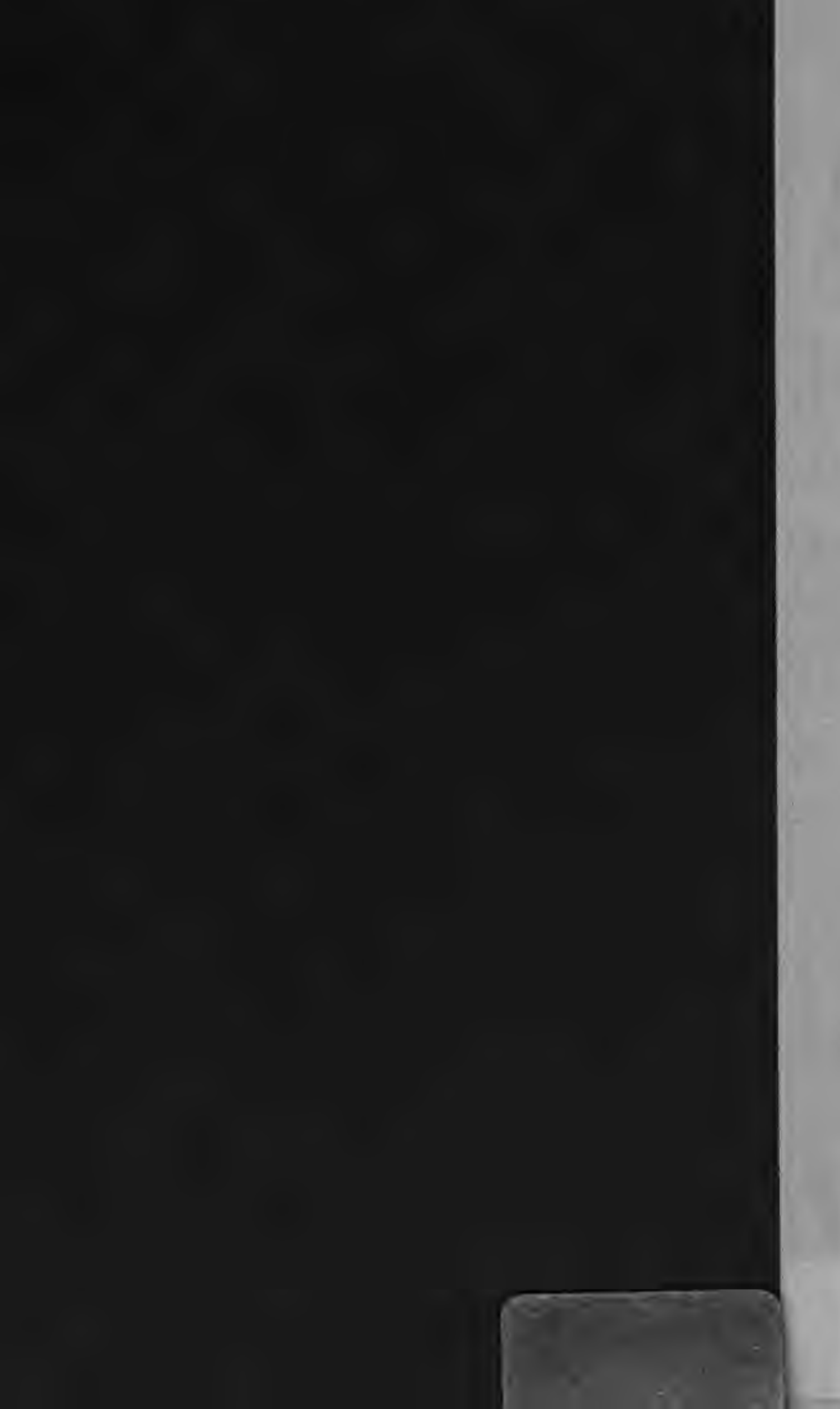

UC-NRLF
$B 149 967

FINSK SPRÅKLÄRA

i

SAMMANDRAG

AF

G. E. EURÉN.

Andra upplagan.

ÅBO,
J. W. Lillja & Co:s förlag.

Imprimatur: C. R. Lindberg.

Åbo, G. W. Wilén & Co:s boktryckeri, 1865.

Förord.

Den utbildning, den finska språkläran i sednare tider vunnit, kan den lägre undervisningen icke utan stor förlust undvara. Att i någon mon komma denna undervisningsgren till hjelp, har varit författarens syftemål vid nedskrifvandet af denna lärobok.

Den bok, som härmed öfverlemnas i allmänhetens händer, innehåller hufvudsakligen den finska formläran, dock med på sina behöriga ställen intagna mera vigtiga bestämningar af ordbildningsläran och satsläran.

Ett ögnamärke har författaren i synnerhet bemödat sig om att fasthålla, det nemligen att göra boken så praktisk som möjligt; derföre införes läsaren vanligtvis direkt in i exemplen, utan några vidlyftiga och långväga deduktioner. Genom detta förfarande kan det visserligen hända att för den theoretiskt reflekterande läsaren mycket synes dunkelt, som i exemplen praktiskt finnes utfördt; men en sådan läsare måste författaren då hänvisa till sin utförligare finska språklära.

I händelse tid och krafter medgifva, ärnar författaren utarbeta en lärobok äfven för finnar i deras modersmål.

Åbo i December 1850.

G. E. E.

Innehåll.

BOKSTÄFVERNA.

Bokstäfvernas uttal.

1. Finska språkets bokstäfver äro 21, nemligen: *a*, *d*, *e*, *g*, *h*, *i*, *j*, *k*, *l*, *m*, *n*, *o*, *p*, *r*, *s*, *t*, *u*, *v*, *y*, *ä*, *ö*. Hvart och ett af dessa tecken har ett eget ljud, som alltid förblir sig likt, så att ingen sådan förvexling eger rum som t. ex. vid ljudet af *e* uti de svenska orden *egen* och *regn*, *k* uti *kosta* och *köpa*, *g* uti *gunga* och *göra*, m. fl.

Anm. 1. I några, isynnerhet äldre skrifter förekomma ytterligare bokstäfverna *b*, *c*, *f*, *x*, *z*. Af dessa finnas *b* och *f* ej i inhemska finska ord; *c* har alltid samma ljud som *k*, hvilken derföre nyttjas i stället; *x* och *z* äro dubbelbokstäfver och skrifvas upplösta i sina enkla *ks* och *ts*.

Anm. 2. Äfven *d* och *g* äro egentligen fremmande i finskan; de förekomma derföre icke i början af något finskt ord.

Anm. 3. De finska bokstäfvernas uttal afviker blott i några få fall ifrån de motsvarande svenska bokstäfvernas, nemligen: *o* uttalas alltid som i svenska ordet folk (*kova* hård); *e* såsom i sv. ordet hem (*menen* jag går); *u* midtemellan de svenska *o* och *u* (*juttu* prat); *ä* alltid bredt som i svenska ordet hänga (*päästä* slippa); *k* och *g* alltid hårdt som i svenska or-

den **kall**, **gå** (*kuningas* konung, *kylä* by). Icke heller uttalas någon konsonant dubbel, om den icke är skrifven så; t. ex. *verka* kläde, *verkka* trög; *lanka* tråd, *lonkka* höft; *kumpi* hvilkendera, *kimppu* knippe; *kulta* guld, *kiltti* snäll. Hvaremot i svenskan läsas **verka** som **verkka**, **tänka** som **tänkka**, **kämpe** som **kämppe** o. s. v.

Anm. 1. Utom förenämnde ljud har finska språket **aspirationen**, hvilken består i en utandning vid slutet af några ord. Såväl i slutet som inuti ord, der den förekommer, är den en lemning af en försvunnen konsonant, men inuti ordet höres den icke. I denna bok begagnas såsom aspirationstecken ('); t. ex. *sano'* säg, *tuoda'* hemta, *vene'* båt.

Bokstäfvernas indelning.

2. Bokstäfverna indelas:

a) såvida de hafva ett eget ljud eller icke, uti Vokaler eller sjelfljudande: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *y*, *ä*, *ö*. Konsonanter eller medljudande: *d*, *g*, *h*, *j*, *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*, *v*.

b) efter de egenskaper, som de hafva i språket,

Vokalerna:	Konsonanterna:
Hårda: *a*, *o*, *u*	Hårda: *k*, *t*, *p*
Milda: *ä*, *ö*, *y*	Milda: *g*, *j*, *d*, *v*
Lätta: *e*, *i*	Lätta: *h*, *s*, *l*, *m*, *n*, *r*

c) efter organerna, af hvilka konsonanternas uttal bestämmes, uti

Strupbokstäfver: *k*, *g*, *j*, *h*
Tungbokstäfver: *t*, *d*, *l*, *n*, *r*, *s*
Läppbokstäfver: *p*, *v*, *m*

3. Alla vokaler äro i finskan korta af naturen; såsom: *seppä* smed, *valehtelia* lögnare, *istuttanevat* de torde plantera. Men då rösten vid uttalet en längre tid dröjer öfver en vokal, blir den lång och skrifves alltid dubbel; såsom *suu* mun, *luu* ben, *annetaan* man gifver, *ottaa* han tager, *vetää* han drager.

4. När tvenne olika vokaler uttalas med en enda utandning, det är, i samma stafvelse, uppkommer diftong. Diftongerna i finskan äro af tvenne slag, egentliga och oegentliga.

5. Egentliga diftonger bildas en af hvarje vokalklass, hårda, milda och lätta; de äro således till antalet tre: *ou, yö, ie.* Uti dem är den sednare vokalen starkare och vid uttalet ljudfullare; t. ex. *suo* kärr, *yö* natt, *syön* jag äter, *tie* väg.

6. Oegentliga diftonger finnas till antalet 13 och hafva den förra vokalen starkare vid uttalet. De äro af tre slag alltsom den sednare vokalen är

a) antingen *u: au, ou, eu, iu;* såsom: *kaura* hafre, *koura* näfve, *peura* ren, *kiusa* förtret;

b) eller *y: äy, öy;* såsom *käyn* jag går, *köyhä* fattig;

c) eller *i: ai, oi, ui, äi, öi, yi, ei;* såsom: *paita* skjorta, *voi* smör, *ui* han simmar, *päivä* dag, *löi* han slog, *myi* han sålde, *vei* han förde.

7. Af alla dessa diftonger förekomma endast de, som ha *i* till sednare vokal, längre fram i ordet än den första stafvelsen. Der två olika vokaler, af hvilka den sednare icke är *i*, sammanträffa längre fram i ordet, äro de alltid hörande till två stafvelser. I följande exempel kan man se,

huru samma två vokaler i första stafvelsen bilda diftog, men längre fram i ordet åtskiljas: *pie-ni* liten, *pyhi-en* de heligas; *kau-ha* skopa, *tapa-us* händelse; *pou-ta* torrväder, *koko-us* samling; *neu-la* nål, *kope-us* högfärd; *liu-kas* hal, *pappi-us* presterlighet.

Bokstäfvernas egenheter och förändringar.

8. Man åtskiljer i de finska orden tvenne delar: stam, hvarmed ordet börjar, och ändelse, hvarmed det slutar. Före stammen finnes i finskan icke något tillägg; t. ex. *talo-na* såsom gård, *mene-vät* de gå. Här äro *talo* och *mene* stammar, *na* och *vät* ändelser.

9. Alla stammar i finskan slutas på vokal, kallad bindvokal, hvilken med den nästföregående konsonanten, som kallas bindkonsonant, bildar bindstafvelsen. Sålunda äro uti: *koto-na* hemma, *tule-vat* de komma, *lapsuute-hen* till barndomen, *koto*, *tule*, *lapsuute* stammar, *to*, *le*, *te* bindstafvelser, *t*, *l* bindkonsonanter, och *o*, *e* bindvokaler.

Med några få undantag äro endast bindstafvelsens bokstäfver föränderliga i stammen; nästan alla andra äro oföränderliga.

Vokalharmonin.

10. Med vokalharmoni förstås den egenhet i finskan, att de hårda vokalerna (*a*, *o*, *u*) aldrig kunna stå tillsammans med de milda (*ä*, *ö*, *y*) uti ett osammansatt ord. De lätta (*e*, *i*) kunna finnas tillsammans med båda; men endast lätta vokaler i stammen fordra milda i ändelsen. Sålunda finnes i orden *talolla* med gården, *ottavat* de ta-

ga, endast hårda vokaler, men i orden *tylsällä* med den slöa, *kyntävät* de plöja endast milda. Orden *tie*, *mies* fordra milda ändelser: *tie-llä*, *miehe-nä*.

Häraf synes att orden sålunda ha två slags ändelser, med hårda och milda vokaler; med hårda vokaler, om stammen har en hård, med milda, om stammen har en mild eller blott lätta vokaler.

Äfven partiklarna hafva en sådan dubbel skapnad; t. ex. *ku-ka*, *mi-kä*; *talo-pa*, *pöytä-pä*; *tuot-han*, *vedät-hän*.

Dubbla vokaler i en stafvelse.

11. Diftonger och långa vokaler utgöra dubbla vokaler i en stafvelse. Då de stå i bindstafvelsen, äro de föränderliga; förändringen inträffar när en ny vokal tillkommer.

a) långa vokaler blifva korta och bilda med ett tillkommande *i* diftong; t. ex. *maa* jord blir (*maa-issa*) *maissa*, *pää* hufvud (*pää-issä*) *päissä*, *suu* mun (*suu-issa*) *suissa*; *saa* han får, *sai* han fick.

b) egentliga diftonger bortkasta den föregående af sina vokaler, såsom den svagare, hvarefter den sednare bildar ny diftong med ett tillkommet *i*; t. ex. *työ* arbete (*työ-inä*) *töinä*, *tie* (*tie-inä*) *teinä*, *vie* han för (*vie-i*) *vei* han förde.

c) oegentliga diftonger, hvilkas sednare vokal är *i*, bortkastas detta då *i* följer; såsom: *ui* han simmar (*ui-i*) *ui* han simmade, *koi* mål (*koi-ina*) *koina*.

Af öfriga oegentliga diftonger förekommer blott *äy* i bindstafvelsen af det enda ordet *käyn* jag går. Deraf förvandlas *y* till *v* framför ny vokal; t. ex. *käy* han går (*käy-i*) *kävi* han gick, *kävelen*.

Enkla vokaler.

12. Af enkla vokaler äro *a*, *ä*, *i*, *e* uti bindstafvelsen föränderliga, och de öfriga *o*, *ö*, *u*, *y* oföränderliga.

13. *A*, *Ä*. Framför ett tillkommet *i* uti pluralis af nomina och imperfektum af verba, bortkastas från tvåstafviga ord *ä* alltid, men *a* endast då den första stafvelsens vokal är *o* eller *u* ensamt eller den första vokalen i en diftong; t. ex. *silmä* öga (*silmä-inä*) *silminä*, *vedän* jag drager (*vedä-in*) *vedin* jag drog, *päivä* dag, *päivinä*, *heitän* jag kastar, *heitin* kastade, *korva* öra, *korvina*, *otan* tager, *otin* tog, *koira* hund, *koirina*, *soitan* spelar, *soitin* spelade. Uti alla öfriga fall förvandlas *a* till *o*; såsom: *kala* fisk (*kala-ina*) *kaloina*, *laulan* sjunger (*laulain*) *lauloin* sjöng, *peura* ren, *peuroina*, *siera* slipsten, *sieroina*. Men *suola* salt och *puola* lingon ha emot regeln *suoloina*, *puoloina*.

Flerstafviga ord antingen bortkasta *a*, *ä* framför *i* eller förvandla dem till *o*, *ö*; såsom: *karitsa* lam *karitsoina*, *helinä* skrammel, *helinöissä*, *isäntä* husbonde, *isäntinä*, *kuuluisa* ryktbar, *kuuluisina*.

14. *I*. Då *i* är bindvokal, bortfaller det framför *i*, men kan ock förvandlas till *e*; såsom: *risti* kors (*risti-inä*) *ristinä* eller *risteinä*, *kuorin* skalar (*kuori-in*) *kuorin* eller *kuorein* skalade.

15. När *i* ifrån en stafvelse föres till en annan, förbytes det till *j*; såsom: *aika* tid, *poika* son, (ai'an, poi'an) *ajan*, *pojan*, *taloi-en*, *talojen* gårdarnes.

16. *E*. Framför *i* bortfaller *e* alltid; såsom: *tuuli* blåst, *tuulena* (*tuuleina*) *tuulina*,

hevonen häst, *hevosena*, *hevosina*, *olen* är, *olin* var, *olisin* skulle vara.

Sammandragning.

17. Med sammandragning förstås en sådan förändring inuti ett ord, hvarigenom tvenne korta stafvelser hopdragas till en lång, dervid de sammanstötande bokstäfverna undergå vissa vexlingar. I finskan finnas tvenne klasser af ord, hvilka äro så beskaffade att deras stammar kunna sammandragas; de kallas derföre särskildt för kontrakta eller sammandragna ord. Väl ske sammandragningar äfven i andra ord än dessa; men de äro endast tillfälliga, och icke liggande i ordens stam.

18. Det förnämsta slaget af kontrakta innefattar sådana ord, hvilkas stam emellan dess båda sista stafvelser har i nomina *h*, i verba aspiration. Sammandragningen sker sålunda, att *h* och aspirationen bortlemnas och de båda stafvelserna hopdragas till en enda; såsom: *viera-han*, *viera-an*, *vieraan* fremlingens, *venehen*, *veneen* båtens, *saarna'an*, *saarnaan* jag predikar, *hala'an*, *halaan* längtar. Bindkonsonanten är i dessa *h* och aspiration; i verba någongång äfven *j*, som *halajan*.

19. Ett annat slag af kontrakta igenkännes deraf, att de båda sista stamstafvelsernas vokaler följa omedelbart på hvarandra och äro hvarannan olika, den sednare alltid *a* eller *ä*, den förra någon annan vokal, oftast *e*; sammandragningen i dessa sker sålunda, att den sednare vokalen göres lik den förra och stafvelserna hopdragas; såsom: *sileä* slät, *silee*, *pimeä* mörk, *pimee*, *korea* grann, *koree*, *rupean* begynner, *rupeen*, *kokoan* samlar, *kokoon*.

20. Af de tillfälliga sammandragningarna är den vanligast, hvarigenom *e*, efter en annan vokal än *i*, blir *i* och bildar diftong med den föregående vokalen; såsom: *talo-en*, *taloin* gårdarnes, *mylly-en*, *myllyin* qvarnarnes, *kaikke-en*, *kaikkein* allas, *kääntäen*, *kääntäin* vändande, *kääntäessä*, *kääntäissä*, *kulke-en*, *kulkein*, *kulke-essa*, *kulkeissa* under gåendet.

21. I allmänhet sammandragas tvenne lika vokaler, emellan hvilka en konsonant bortfallit, till en lång; såsom: *talo-hon*, *taloon*, *siltaa* bro.

Konsonanterna.

22. En stafvelse kan slutas antingen med vokal, och kallas då öppen, eller med konsonant, och kallas då sluten. Konsonanten kan för öfrigt vara utsatt och bestämd, eller qvarstående endast som aspiration. Sålunda äro *kel-lon*, *korte'* *polta'* slutna stafvelser, men *i-sä*, *ka-la*, *nuo-ra*, *ka-pa-lo* öppna.

23. Blott en mindre del af de finska orden börjas med vokal, de flesta deremot med konsonant. Dock kan intet finskt ord börja med flera än en konsonant, hvarföre också vid lån af fremmande ord alla begynnelsekonsonanter ända till den sista bortlemnas; såsom: *ranta*, *peli* af strand, spel.

24. Ursprungligen hafva alla finska nomina uti nominativus singularis slutats på vokal, likasom de flesta ännu göra det; men en del har bortlemnat slutvokalen och ändas numera på en konsonant. Derföre kan ett ord i finskan aldrig slutas på flera än en konsonant, hvilken är vanligast *s* eller *n*, i några *r*, *l*, ett lent *t* eller aspiration. Om således genom utelemning af slutvokalen tvenne

konsonanter skulle komma i slutet af ett ord, bortlemnas den förra af dem; såsom: *varjelukse, varjeluks, varjelus* skydd, *kysymykse, kysymys* fråga.

25. Emedan intet ord slutas med två konsonater, så borde icke heller någon stafvelse kunna göra det. Likväl kan ordets första stafvelse slutas med *l, n, r* och ännu påföljande *k, t, p,* eller *s* (framför *p* kan dock icke *n* stå, utan fordrar uttalet i dess ställe *m*); såsom: *kolk-ka* dyster, *tärk-ki* knapp, *tärp-pää* (fisken) nappar, *myrs-ky* storm, *simp-sukka* perla. Af tre konsonanter emellan tvenne vokaler höra derföre tvenne till den föregående och en till den sednare.

26. Om derföre, genom utelemning af en vokal, den första stafvelsen skulle komma att slutas på två andra konsonanter än de nyssnämnda, eller en stafvelse längre fram i ordet skulle komma att slutas på hvilka två konsonanter som helst, så bortkastas den föregående af dem; såsom: *lasta* af *lapsta, lapsi* barn, *juosta* af *juoksta, juoksen* löper, *kysymystä* af *kysymykstä, kysymyksen* frågans.

Konsonantförmildring.

27. Med konsonantförmildring förstås den egenhet i finskan, att de hårda konsonanterna *k, t, p* göras till milda. Sålunda göres *k* till *g* eller *j*; *t* till *d* eller *l, n, r*; *p* till *v* eller *m*. Äfven kunna dessa hårda konsonanter förmildras derigenom att de i vissa fall alldeles uteslutas.

28. Förmildring inträffar när de hårda konsonanterna börja en kort öppen stafvelse, hvilken icke är den första i ordet, men som genom böjningen blir sluten, eller också när de börja en kort

öppen stafvelse, hvilken är den tredje eller längre bort från början, men som genom tillkomsten af ett *i* slutar på diftong; t. ex. *pata* gryta, *padan*, *kulta* guld, kullan, *tapa* sed, *tavan*, *lohduttaa* tröstar, *lohdutaisin*, *aurinko* sol, *auringon*, *auringoita*.

29. *K* förmildras efter *k* genom bortkastning, efter *n* till *g*; såsom: *kukka* blomma, *kukan*, *lanka* garn, *langan*, *tukkii*, *tukin* täpper, *vinkuu*, *vingun* gnäller. Efter *l*, *r* förmildras *k* till *j* då *i* eller *e* följer, och efter *h* äfvenledes till *j* då *e* följer, men i alla andra fall till aspiration; såsom: *sylki*, *syljin* jag spottade, *kulkee*, *kuljen* jag far, *särki* mört, *särjen*, *puhkee* utspricker, *puhjennut*, *takoo* smider, *ta'on*, *härkä*, *här'än* oxe. Emellan tvenne *u* plägar man för uttalets skull insätta ett *v*; *luku*, *lu'un*, *luvun*.

30. *T* förmildras efter *t* genom uteslutning, efter *l*, *n*, *r* till *l*, *n*, *r*, efter vokal och *h*, *till d*; såsom: *saitta* stör, *saitan*, *pelto* åker, *pellon*, *kääntää*, *käännän* vänder, *kumartaa*, *kumarran* bugar, *koto* hem, *kodon*, *tahto* vilja, *tahdon*, *puhaltaa* blåser, *puhallan*, *puhallaisin*, *rakastettu* älskad, *rakastetun*, *rakastetuita*.

31. *P* förmildras efter *p* genom bortkastning, efter *m* till *m* och i öfriga fall till *v*; såsom: *pappi* prest, *papin*, *ulappa* fält, *ulapan*, *ulapoita*, *lampahan* (*lampas*) *lammas* får, *lepo* hvila, *levon*, *seipähän* (*seipäs*) *seiväs* stör.

Anm. *K* efter *s* och *t*, samt *T* och *P* efter *s* förmildras icke; såsom: *myrsky* storm, *myrskyn*, *mutka* bugt, *mutkan*, *lastu* spåna, *lastun*, *pispa* biskop, *pispan*.

Stafvelserna.

32. *Qvantitet* kallas den tidslängd, som erfordras för en stafvelses uttalande. En stafvelse, som erfordrar större tidslängd för sitt uttal än en annan, kallas lång (¯) i förhållande till den andra, som då kallas kort (˘). I finskan äro derföre alla de stafvelser långa, i hvilka tvenne vokaler (lång vokal eller diftong) ingå; alla öfriga äro korta; såsom: *sāarnāamāan* till att predika, *sălăvă* blixt, *sēurāavă* den följande, *vălmĭstămăllă* genom att förfärdiga.

33. *Accent* kallas den tonhöjd, som en stafvelse får vid uttalet, i jemförelse med en annan lägre betonad. Den förra säges då ha accent, den sednare sakna densamma; såsom: *ákka* hustru.

34. Accenten är i finskan af tvenne slag, starkare och svagare; den förra hvilar alltid på ordens första stafvelse och kallas *tonisk* (ʹ), den sednare på någon af de öfriga stafvelserna, utom den andra och sista, samt kallas *eufonisk* (ˋ). Vanligen är den eufoniska accenten på de öfriga udda stafvelserna, tredje, femte, sjunde o. s. v.; men ofta äfven på den fjerde, sjette m. m. t. ex. *ópin, ópetan, ópetàmme, óppimàttomàlla, óppimàttomùudessànsakin; ópettamàttomàlla, ópettamàttomùudessànsakin.*

Orden.

35. Orden äro af tre slag, nomina, verba och partiklar. Nominas böjning kallas deklination, verbernas konjugation; ett slag af nomina, adjektiverna, hafva utom deklination äfven en annan böjning, nemligen komparation. Partiklarna hafva egentligen ingen böjning, utan äro oböjliga ord.

Nomen.

36. Nomen är af fyra slag: substantivum, adjektivum, räkneord och pronomen.

37. Finska språket gör ingen skilnad emellan genus (kön) hos nomina. Skall könet utmärkas, så sker det, isynerhet för lifegande väsenden, genom skilda ord; såsom: *mies* man, *vaimo* qvinna, *härkä* oxe, *lehmä* ko, *kukko* tupp, *kana* höna; eller sammansättes ordet med ett annat, som utvisar könet. Sådana utvisande ord äro, för manliga könet: *mies* (för menniskor), *koiras* (för djur); för det qvinliga könet: *vaimo* (för menniskor), *naaras* (för djur); t. ex. *miesihminen* mansperson, *vaimoihminen* qvinsperson, *koirasteeri* orrhane, *naarasteeri* orrhona.

Deklination.

38. Deklinationen i finskan sker genom tvenne numeri, singularis och pluralis, hvardera med femton kasus; t. ex. *maa* jord, land.

	Singularis.	*Pluralis.*
Nominativus	maa land	maa*t* länderna
Infinitivus	maa*ta* land	ma*ita* länder
Genitivus	maa*n* landets	{ma*itten* / ma*iden*} ländernas
Inessivus	maa*ssa* uti landet	ma*issa* uti länderna
Elativus	maa*sta* utur landet	ma*ista* utur länderna
Illativus	maa*han* in till landet	ma*ihin* in till länderna
Adessivus	maa*lla* vid, på landet	ma*illa* vid, på länderna
Ablativus	maa*lta* af landet	ma*ilta* af länderna
Allativus	maa*lle* åt, till landet	ma*ille* åt, till länderna
Abessivus	maa*tta* utan land	ma*itta* utan länder
Prolativus	maa*tse* långsmed landet	ma*itse* långsmed länder
Translativus	maa*ksi* till land	ma*iksi* till länder

Essivus	maa*na* såsom land	mai*na* såsom länder
Komitativus	maa*ne* jemte land	mai*na* jemte länder
Instruktivus	maa*n* medelst land	mai*n* medelst länder

39. Af detta exempel synes

a) att Nominativus singularis icke har någon ändelse;

b) att Genitivus pluralis har tvenne ändelser, och

c) att, utom Nominativus och Genitivus, hela pluralis har samma ändelser som singularis, endast med tillägg af ett *i* framför singularis-ändelsen.

40. Kasusändelserna äro derföre

	Singularis	Pluralis
Nom.	—	-t
Inf.	-ta	-ita
Gen.	-n	-iten, -ten
Iness.	-ssa	-issa
Elat.	-sta	-ista
Illat.	-h-n	-ihin
Adess.	-lla	-illa
Abl.	-lta	-ilta
Allat.	-lle	-ille
Abess.	-tta	-itta
Prolat.	-tse	-itse
Transl.	-ksi	-iksi
Essiv.	-na	-ina
Komit.	-ne	-ine
Instr.	-n	-in

41. Af dessa kasusändelser förändras några understundom. Dessa äro ändelserna för infinitivus singularis och pluralis, hvilka bortlemna *t*, geniti-

vus pluralis, som äfven bortlemnar *t* eller förvandlar det till *tt* eller *d* (såsom i *maa* och andra enstafviga ord) samt illativus singularis, hvars ändelse emellan h-n får den vokalen, som närmast kommer framför *h* d. v. s. bindvokalen; t. ex. *maa-han.*

42. I allmänhet bör ännu märkas, att man till deklination af ett ord bör känna dess stam, hvartill sedan kasusändelserna läggas. Stammen fås af genitivus singularis sålunda, att dess ändelse -n bortlemnas; sålunda af genitiverna *talon, silmän, paimenen* stammarna *talo, silmä, paimene.* Men om bindkonsonanten är någon af de hårda *k, t, p,* så är den enligt 27 förmildrad i genitivus, hvilket synes af nominativus; i sådana ord måste den hårda konsonanten återkomma i stammen; t. ex. Nom. *kukko, isäntä, vanhempi,* genit. *kukon, isännän, vanhemman*, stam. *kukko, isäntä, vanhempa.* Sedan stammen sålunda blifvit funnen, har man att noga gifva akt uppå om stammen fordrar hårda eller milda vokaler i ändelsen samt om stammen genom ändelsen blir sluten eller öppen, hvaraf beror om konsonantförmildring skall ske eller icke; t. ex. stam. *kukko, isäntä, vanhempa,* adess. *kukolla, isännällä, vanhemmalla,* ess. *kukkona, isäntänä, vanhempana.*

43. För större tydlighet kunna nomina indelas i sex klasser, enligt bindstafvelsens beskaffenhet:

1:o de, som hafva diftong eller lång vokal i bindstafvelsen; såsom: *maa, työ, maanantai.*

2:o de, som till bindvokal hafva oföränderlig vokal (*o, ö, u, y*); t. ex. *kukko, tyttö, olento, suku, mylly.*

3:o de, hvilkas bindvokal är *a, ä, pata, silmä.*

4:o de, hvilkas bindvokal är *i; pilli, sonni.*

5:o de, hvilkas bindvokal är *e*; *kolme*, *lumi* (st. *lume*).
6:o de, hvilkas stam kan sammandragas (kontrakta); *vieras*, *keihäs*, *vene'* (st. *vieraha*, *keihähä*, *venehe*).

I.

44. Den första klassen har alltid i infinitivus *t*, genitivus pluralis *tt* eller *d* och i illativus qvarstår *h*. Framför pluralis *i* förändras den långa vokalen eller diftongen såsom uti **11** är sagdt. Utom *maa* (se ofvan) kunna följande exempel för öfning deklineras: *kuu* måne, *pyy* hjerpe, *puu* träd, *suo* kärr, *vyö* bälte, *yö* natt, *tie* väg, *täi* lus, pl. *häät* bröllop, *sunnuntai*, *perjantai*, *lauvantai*, *helluntai*.

II.

45. Emedan hithörande ords bindvokaler äro oföränderliga, behöfver man endast fästa sig vid de afvikande kasusändelserna. Uti infinitivus bortlemnas *t* i alla tvåstafviga och i singularis af de flerstafviga, som ha *t* till bindkonsonant; för öfrigt kunna flerstafviga äfven behålla *t*. Uti genit. pl. bortlemnas *t* alltid, och i illat. sing. kan *h* bortlemnas och sammandragning verkställas, t. ex. *kukko* tupp.

	Singularis		Pluralis	
Nom.	kukko	tupp	kukot	tupparne
Inf.	kukkoa	tupp	kukkoja	tuppar
Gen.	kukon	tuppens	kukkojen / kukkoin	tupparnes
Iness.	kukossa	i tuppen	kukoissa	i tupparne
Elat.	kukosta	ur tuppen	kukoista	ur tupparne
Illat.	kukkohon / kukkoon	in till tuppen	kukkoihin	in till tupparne
Adess.	kukolla	hos, vid tuppen	kukoilla	hos tupparne
Ablat.	kukolta	af tuppen	kukoilta	af tupparne
Allat.	kukolle	åt tuppen	kukoille	åt tupparne

Abess.	kukotta utan tupp	kukoitta utan tuppar
Prolat.	kukotse långsmed tuppen	kukoitse långsmed tuppar
Transl.	kukoksi till tupp	kukoiksi till tuppar
Ess.	kukkona såsom tupp	kukkoina såsom tuppar
Komit.	kukkone jemte tupp	kukkoine jemte tuppar
Instr.	kukon medelst tupp	kukoin medelst tuppar

Ytterligare exempel: *lukku* lås, *itku* gråt, *suku* slägt, *paasto* fasta, *itu* grodd, *lepo* hvila, *syöty* äten, *kirkko* kyrka, *myrkky* förgift, *kuusisto* granskog, *sovinto* försoning, *perintö* arf.

III.

46. Uti hithörande ord undergår bindvokalen *a*, *ä* de förändringar, som i **13** blifvit förklarade. Uti infinitivus, genitivus pluralis och illativus förhålla sig dessa ord såsom de af näst föregående klass. t. ex. *tupa* stuga

	Singularis		Pluralis	
Nom.	tupa	stuga	tuvat	stugorna
Inf.	tupaa	stuga	tupia	stugor
Genit.	tuvan	stugans	tupien / tupain	stugornas
Iness.	tuvassa	i stugan	tuvissa	i stugorna
Elat.	tuvasta	ur stugan	tuvista	utur stugorna
Illat.	tupahan / tupaan	in till stugan	tupihin / tupiin	in till stugorna
Adess.	tuvalla	hos stugan	tuvilla	vid stugorna
Ablat.	tuvalta	af stugan	tuvilta	af stugorna
Allat.	tuvalle	till, åt stugan	tuville	till stugorne
Abess.	tuvatta	utan stuga	tuvitta	utan stugor
Prolat.	tuvatse	långsmed stugan	tuvitse	långsmed stugorne
Transl.	tuvaksi	till stuga	tuviksi	till stugor
Essiv.	tupana	såsom stuga	tupina	såsom stugor
Komit.	tupane	jemte stuga	tupine	jemte stugorna
Instr.	tuvan	medelst stuga	tuvin	medelst stugor

Exempel: *korva* öra, *terva* tjära, *kylmä* kall, *paha* ond, *koura* näfve, *sukka* strumpa, *kenkä* sko, *sulka* fjäder, *jalka* fot, *rampa* lam, *leipä* bröd, *aitta* bod, *valta* välde, *terävä* hvass, *harakka* skata, *silakka* ströming. Alla adjektiva, som utmärka brist och lyktas på *-ton, -tön,* höra äfven hit, deras stam lyktas på *-ttoma, -ttömä,* såsom: *osaton* utan del *osattoman, mitätön* oduglig *mitättömän,* inf. *osatonta, mitätöntä.* Likaså höra alla komparativer och superlativer till denna klass; *kovempi, kovin* (st. *kovempa, kovimpa*), gen. *kovemman, kovimman,* inf. *kovempaa* l. *kovempata, kovimpaa* l. *kovimpata* l. *kovinta.*

IV.

47. Uti hithörande ord förhålles med bindvokalen *i* såsom i 14 är sagdt. Inf. gen. pl. och illat. är såsom i båda föregående klasser, t. ex. *risti* kors

	Singularis	Pluralis
Nom.	risti kors	ristit
Inf.	ristiä kors	ristiä l. ristejä
Genit.	ristin korsets	ristien / ristein
Iness.	ristissä i kors	ristissä l. risteissä
Elat.	rististä ur kors	rististä l. risteistä
Illat.	ristihin / ristiin in till kors	ristihin / risteihin
	o. s. v.	o. s. v.

Exempel: *sonni* tjur, *tölli, mökki* stuga, kyffe, *raiti* lakan, *oppi* lära, *sirppi* skära, *meteli* buller, *tuomari* domare.

V.

48. Bindvokalen *e* bortfaller enligt 16 alltid framför pluralis *i*. Den bortfaller äfven i inf. sing. och gen. pl. framför *t* uti flerstafviga ord all-

tid, men blott uti de tvåstafviga, som före *e* hafva sådana konsonanter, som kunna stå framför ändelsens *t*. I sådana tvåstafviga åter, hvilka före *e* hafva konsonanter, som icke kunna stå framför *t*, bibehålles *e*, men *t* faller bort från ändelsen. Sådana konsonanter, som icke kunna stå före *t*, äro *k*, *p*, *v* eller två konsonanter, af hvilka den sista icke är *s* eller *t*; t. ex. *reki*, gen. *re'en* (st. *reke*) inf. *rekeä*, *kivi* (st. *kive*) *kiveä*, *lovi* (st. *love*) *lovea*, *tuppi* (st. *tuppe*) *tuppea*. Såsom ex. *kansi* lock (st. *kante*)

	Singularis	Pluralis
Nom.	kansi lock	kannet locken
Inf.	kantta lock	kansi lock
Genit.	kannen lockets	kansien / kantten lockens
Iness.	kannessa i locket	kansissa i locken
Elat.	kannesta ur locket	kansista utur locken
Illat.	kantehen / kanteen in till locket	kansihin / kansiin in till locken
Adess.	kannella vid, på locket	kansilla vid, på locken
Ablat.	kannelta af locket	kansilta af locken
Allat.	kannelle till locket	kansille åt locken
Abess.	kannetta utan lock	kansitta utan lock
Prolat.	kannetse långsmed locket	kansitse långsmed lock
Transl.	kanneksi till lock	kansiksi till lock
Essiv.	kantena såsom lock	kansina såsom lock
Komit.	kantene jemte lock	kansine jemte locken
Instr.	kannen medelst lock	kansin medelst locken

Anm. Nominativus sing. slutar med *i* i stället för *e* uti alla tvåstafviga utom *itse* sjelf och *kolme* tre, och om *t* föregår, blir det *s* såväl i nom. sing. som framför plur. *i*. Alla flerstafviga bortkasta *e* uti nom. sing. och förändra sedan de föregående kons. enligt **24** och **26** såsom *kysy-*

myksen, *kysymykse*, *kysymyks*, *kysymys*; *sisaren*, *sisare*, *sisar*; *paimenen*, *paimene*, *paimen*.

Exempel: *korpi* ödemark, *mäki* backe, *vaski* koppar, *lohi* lax, *tuohi* näfver, *suvi* sommar, *talvi* vinter, *uusi* ny, *käsi* hand, *orsi* vagel, *virsi* psalm, *laidun* betesmark, *siemen* frö, *tytär* dotter, *hevonen* häst, *leivonen* lärka, *pahuus* ondska, *lisäys* tillägg.

VI.

49. Hit höra alla kontrakta, hvilkas sammandragning är beskrifven i **17**, **18** och **19**. För öfrigt bör om dem märkas att de bortkasta bindvokalen framför pl. *i*, bibehålla *t* i inf. och genit. plur. men kunna ock förvandla det i gen. plur. till *tt*. Uti illat. hafva de ändelsen *-sen*, i sing., *-isin* i plur. Till ex. *vieras* fremling, st. *vieraha*.

	Singularis	Pluralis
Nom.	vieras	vierahat, -raat
Inf.	vierasta	vierahita, -raita
Gen.	vierahan, -raan	vierahitten, -raitten vierasten
Iness.	vierahassa, -raassa	vierahissa, -raissa
Elat.	vierahasta, -raasta	vierahista, -raista
Illat.	vierahasen, -raasen	vierahisin, -raisin
Adess.	vierahalla, -raalla	vierahilla, -railla
Ablat.	vierahalta, -raalta	vierahilta, -railta
Allat.	vierahalle, -raalle	vierahille, -raille
Abess.	vierahatta, -raatta	vierahitta, -raitta
Prolat.	vierahatse, -raatse	vierahitse, -raitse
Transl.	vierahaksi, -raaksi	vierahiksi, -raiksi
Essiv.	vierahana, -raana	vierahina, -raina
Komit.	vierahane, -raane	vierahine, -raine
Instr.	vierahan, -raan	vierahin, -rain

Exempel: *evās* vägkost, *sairas* sjuk, *terve'* frisk, *huone'* hus, *sormikas* handske, *laupias* barmhertig, *rakas* kär, *syönyt* (st. *syöneke*) gen. *syönehen*, *-neen*. Det andra slaget af sammandragna hör till tredje klassens ord; såsom: *sokea* blind.

Bruket af kasus.

50. Nominativus, infinitivus och genitivus tjena till att uttrycka subjekt och objekt. Nominativus i singularis och pluralis är bestämdt subjekt, infinitivus singularis och pluralis deremot obestämdt; t. ex. *ihminen elää* menniskan lefver, *ihmiset elävät* menniskorna lefva, *ihmisiä elää* menniskor lefva; *ruoka tuotiin* maten hemtades, *ruokaa tuotiin* mat hemtades. Nominativus singularis och pluralis samt genitivus singularis äro bestämdt objekt, infinitivus singularis och pluralis deremot obestämdt; t. ex. *anna minulle kirves* gif mig yxan, *anna kirvestä* gif yxa; *jätti kirveet kotiin* lemnade yxorna hem, *jätti kirveitä kotiin* lemnade yxor hem, *jätti kirveen* lemnade yxan. Nominativus singularis begagnas såsom objekt endast efter verbernas första och andra personer i optativus och imperativus. Objektet står alltid i infinitivus då verbet är förnekadt; *älä anna kirvestä* gif icke yxan; *ei jättänyt kirveitä* lemnade icke yxorna.

För öfrigt nyttjas nominativus vid tilltal; såsom: *kuule isä* hör fader! samt i pluralis på frågan *huru länge*, *huru långt*, *huru mångte gången*; såsom: *karhu lepää talvet* björnen hvilar vintrarne; *kulkee pitkät matkat* reser långa vägar; *useammat erät* flera gånger. I singularis svarar genitivus på dessa frågor; såsom: *lepää talven*, *kulkee pitkän matkan*, *ensimäisen kerran*. Men är verbet nekadt, sättes på dessa frågor infinitivus;

såsom: *ei lepää talvea, ei kulje pitkää matkua, ensimäistä kertaa.*

Genitivus nyttjas för öfrigt till betecknande af en tillhörighet; *talon isäntä* gårdens husbonde, *köyhän rukous* den fattiges bön. Dertill hör ock namn på liflösa föremål, vid hvilka deras eget substantivum står; *Turun kaupunki* Åbo stad, *Wenäjän valtakunta* riket Ryssland, *Maanselän vuori* berget Maanselkä, *Kotkan kivi* Kotka sten. Hit hör ännu bruket af genitivus vid adjektiva, som lyktas på *-inen; nyrkin kokoinen* stor som en knytnäfve, *karhun nahkainen* af björns skinn.

Utom såsom subjekt och objekt begagnas infinitivus till att beteckna det, hvaraf något är del; *kappa maltaita* en kappe malt, *tynnyri suoloja* en tunna salt, *paljo ihmisiä* mycket menniskor, *syli puita* en famn ved. Dessutom nyttjas inf. vid komparativa när *än* bortlemnas; *koiraa vikkelämpi* qvickare än en hund, samt vid utrop; *voi sitä miestä* o den mannen, *ai sydäntäni* aj mitt hjerta!

51. Inessivus, Elativus och Illativus utmärka alla det inre af något, Inessivus varande, hvila uti, Elativus rörelse utur och Illativus rörelse in i det inre; t. ex. *olen huoneessa* jag är i rummet, *tulen huoneesta* kommer utur rummet, *menen huoneesen* går in i rummet.

Dessa kasus begagnas vidare om tiden, väderleken o. s. v. *kerran vuodessa* en gång om året, *siitä vuodesta asti* ända ifrån det året, *siihen vuoteen asti* ända till det året; om befattning, sysselsättning med något; *mies on heinässä, kalassa* mannen är på höskörd, fiske, *tulee heinästä, kalasta* kommer ifrån höskörd, fiske, *menee heinään, kalaan* begifver sig på höskörd, fiske; om det, hvarvid något är fästadt, löses ifrån; *kirves on*

seinässä yxan är (slagen in) i väggen, *ottaa kirveen seinästä* tager yxan ur väggen, *lyö kirveen seinään* slår yxan i väggen.

Elativus nyttjas för öfrigt om ämnet, hvaraf något göres, orsak, till följe hvaraf något sker; *Jumala loi maailman tyhjästä* Gud skapade verlden af intet, *siitä syystä* af den orsak; om det, hvarom något säges, hvarifrån afrådes, förbjudes, hvaribland något utmärkes, hvartill priset angifves; *puhuu pahaa veljestä* talar ondt om brodren, *kieltää pahasta* förbjuder från ondt, *vanhin veljeksistä* äldst bland bröder, *sai riksin tynnyristä* fick en riksdaler för tunnan.

Illativus begagnas vidare om det, hvartill något är passligt, dugligt, hvartill något användes, hvartill någon inledes, tillrådes, priset, hvartill något aflåtes; *kelpaa palvelukseen* duger till tjenst, *pani palkan turhiin* använde lönen till onyttigheter, *yllytti pahuuteen* uppäggade till ondt, *myi kolmeen ruplaan* sålde till tre rubel.

52. Adessivus, Ablativus och Allativus utmärka alla det yttre af något, Adessivus hvila, Ablativus rörelse ifrån och Allativus rörelse till det yttre; *istuu kalliolla, laattialla* sitter på berget, golfvet, *nousee laattialta* stiger upp från golfvet, *laskee laattialle* sätter ned på golfvet.

Adessivus begagnas vidare om obestämd tid; *päivällä* om dagen, *illalla* om aftonen, *suvella, kesällä* om sommaren; om det, hos, vid hvilket något är; *kirves on seinällä* yxan är vid väggen, *Matti palvelee Tervasella* Matts tjenar hos Tervanen, *isännällä on palkollisia* husbonden har tjenare; om medel, hvarmed något uträttas; *löi kirveellä* slog med yxan; om priset: *myi kolmella ruplalla* sålde för tre rubel.

Ablativus begagnas ytterligare om tidsmomenter; *päivä päivältä* dag från dag; på frågan *i anseende till, för skull; hyvä tavoilta* god till sederna; *ei nukkunut murheelta* somnade icke för sorg; om lifegande väsenden, för hvilka man bevarar, nekar något; *varjeli vihollliselta* skyddade för fienden; om det som med de yttre sinnena erfares; *maistuu hyvältä* smakar godt, *haisee pahalta* luktar illa; om priset för delar af något parti; *sai kymmenen ruplaa tynnyriltä* erhöll tio rubel för tunnan (af flera tunnor).

Allativus begagnas vidare då något hänföres till något; *armollinen syntisille* nådig mot syndare, *raskas hevoselle* tung för hästen.

53. Abessivus utmärker brist, saknad af något; såsom; *tehdä rahatta* göra utan pengar (för intet), *olla palkatta* vara utan lön, *elä vaivatta valita* klaga icke utan nöd.

54. Prolativus nyttjas för att uttrycka en utsträckning långsmed, längsefter något; t. ex. *laivoilla kuljetaan meritse, rattailla maitse* med skepp far man långsmed hafvet, med kärror längsefter land (till hafs, till lands); *meni sivutse* l. *sivutte* gick längsefter sidan (förbi); *rannatse* långsmed stranden, *rannoitse* långsmed stränderna.

55. Translativus utmärker en förvandling till något; t. ex. *muutti pellon niituksi* förvandlade åkern till äng; *luulee mylläriksi* anser för mjölnare; *tulivat viisaammaksi* blefvo visare. Dessutom begagnas translativus till svar på frågorna till hvilken tid, till hvilket ändamål; såsom: *lainasi kolmeksi päiväksi* lånade till tre dagar, *lähti kotiin jouluksi* for hem till julen. Ordningstalen i translativus betyda för det första, andra,

tredje o. s. v. *ensimäiseksi*, *toiseksi*, *kolmanneksi* 1:o, 2:o, 3:o m. m.

56. Essivus utmärker ett blott varande, ett tillstånd, men nyttjas äfven till betecknande af en begränsad tid; såsom: *on tuomarina* är domare, *istuu suorana* sitter rak, *näin hänen elävänä*, *kuolleena*, *väsyneenä* jag såg honom lefvande, död, trött; *huomenna mennään niitulle* i morgon går man på ängen, *jouluna on lapsilla ilo* om julen hafva barnen glädje, *menneenä vuonna* förlidet år.

57. Komitativus utmärker sällskap med något; *mies vaimone ja lapsine* mannen med hustru och barn.

58. Instruktivus betecknar medlet, hvarmed något göres; såsom: *paljain jaloin* med bara fötter, *evän kuuden kulkeva* med sex fenor farande, *miehen toimitettava* som skall förrättas af en man, *miehin toimitettava* som skall uträttas af männer. Emedan instr. sing. är lika med genetivus, bör tvetydighet undvikas genom bruk af Adessivus (se ofvan). Af adjektiva begagnas instruktivus pluralis såsom adverbium; såsom: *tekee hyvin*, *pahoin*, *pahemmin*, *pahimmin* gör väl, illa, värre, värst; *käy harvoin*, *harvemmin*, *harvimmin* går sällan, mera sällan, ganska sällan.

Komparation.

59. Af positivens stam bildas komparativus genom tillägg af ändelsen *-mpi*, men komparativens stam lyktas på *-mpa*, *-mpä*, som vid deklination måste iakttagas. För öfrigt ske härvid inga andra förändringar än att tvåstafviga ord förbyta *a*, *ä* till *e* framför komparativändelsen; såsom: *kova* hård, *kovempi* hårdare.

60. Af positivens stam bildas vidare superlativus genom tillägg af ändelsen *-in*, men stammen, som behöfves vid deklination af superlativen, lyktas på *-impa*, *-impä.* Framför detta *i* uti superlativändelsen bortfaller positivens bindvokal *a*, *ä*, *i*, *e*; såsom: *kova*, *kovin* hårdast.

Singularis

	Positivus	Komparativus	Superlativus
Nom.	kova	kovempi	kovin
Inf.	kovaa	kovempaa	kovimpaa l. kovinta
Gen.	kovan	kovemman	kovimman
Iness.	kovassa	kovemmassa	kovimmassa
Elat.	kovasta	kovemmasta	kovimmasta
Illat.	kovahan	kovempahan	kovimpahan
	kovaan	kovempaan	kovimpaan

o. s. v.

Pluralis

Nom.	kovat	kovemmat	kovimmat
Inf.	kovia	kovempia	kovimpia
Genit.	kovien	kovempien	kovimpien
	kovain	kovempain	kovimpain
Adess.	kovilla	kovemmilla	kovimmilla
Abl.	kovilta	kovemmilta	kovimmilta
Allat.	koville	kovemmille	kovimmille

o. s. v.

61. På samma sätt bildas

huono dålig	*huonompi*	*huonoin*
tyly tvär	*tylympi*	*tylyin*
väkevä stark	*väkevämpi*	*väkevin*
suuri (st. *suure*)	*suurempi*	*suurin*
luonnollinen naturlig	*luonnollisempi*	*luonnollisin*
rakas kär	*rakkahampi*	*rakkahin*
(st. *rakkaha*) sdr.	*rakkaampi*	*rakkain*

pitkä lång	*pitempi*	*pisin*
enä	*enempi*	*enin*
para (obrukl.)	*parempi*	*parain* / *paras*

Anm. Positivus af *enä* förekommer blott i sammansättning (såsom *enäpuoli* större hälft), inf. *enää*, illat. *enään*; i dess ställe nyttjas *paljo* mycken i hela positivus. Positivus till *parempi* bättre, *parain*, *paras* bäst, är obruklig; i stället begagnas *hyvä* god. *Moni* mången, saknar komparativus och superlativus, som tagas af *usea*, *useampi*, *usein*.

Härledda Nomina.

62. Nomina kunna härledas af andra nomina och af verba. Af dem, som komma ifrån nomina, äro de förnämsta med sina ändelser följande:

a) *-nen* utmärkande litenhet (diminutiva); *kalanen* liten fisk, *kirjanen* liten bok, af *kala*, *kirja*.

b) *-kka*, *-kkä*, med samma betydelse; såsom: *silmukka* ögla, *haarukka* gaffel, *sopukka* litet hörn, af *silmä* öga, *haara* gren, *soppi* hörn.

c) *-kainen*, *-käinen* med smekande betydelse; t. ex. *lapsukainen*, *kaunukainen*, *nuorukainen*, af *lapsi* barn, *kaunis* skön, *nuori* ung.

d) *-inen* för adjektiva, som utmärka ämnet, hvaraf något är, göres o. s. v. t. ex. *kultainen* af guld, *puinen* af träd, *rautainen* af jern, af *kulta* guld, *puu* träd, *rauta* jern.

e) *-nen* för sons- och *-tar*, *-tär* för dottersnamn (patronymika); såsom: *Penttinen* Bengtsson, *Penttitär* Bengtsdotter, *Karhunen*, *Toivonen*, *Pelhonen*, *Karhutar*, *Toivotar*, *Pelhotar*. Äfven för titlar; såsom: *ruhtinatar* furstinna.

f) *-kko, -kkö* om rum, ställe; såsom: *erakko* aflägset ställe, *kuusikko* granbevuxet ställe, *rapakko* smutsigt, träckigt ställe, af *eri* skild, *kuusi* gran, *rapa* smuts.

g) *-sto, -stö* betydande samling (kollektiva); såsom: *rahasto* penningesamling, bank, *laivasto* flotta, *kuusisto* granskog *kirjasto* bibliothek, af *raha, laiva* skepp, *kuusi* gran, *kirja.*

h) *-la, -lä* utmärkande hem, gård; såsom: *Paavola, Heikkilä, Herrala, Tuonela, pappila,* prestgård, *seppälä* smedsgård, af *pappi, seppä.*

i) *-lainen, -läinen* betecknande folkslag; såsom: *Ruotsalainen* svensk, *Wenäläinen* Rysse, *Hämäläinen* Tavastlänning, *Karjalainen* Karelare, *Saksalainen* Tysk; äfvenså: *sukulainen* slägting, *heimolainen* anförvandt, af *suku, heimo.*

k) *-mainen, -mäinen* betecknande likhet; såsom: *susimainen* vargaktig, *karhumainen* björnaktig, *sikamainen* svinaktig, af *susi, karhu, sika.* Äfven af adjektiva: *hyvämäinen* något god, *pahamainen* något elak, af *hyvä, paha.*

l) *-llinen,* som utmärker egande; *rahallinen* förmögen (som eger pengar), *isällinen* faderlig, *maallinen* jordisk, *taivaallinen* himmelsk, *tavallinen* vanlig, af *raha, isä, maa, taivas* (st. *taivaha,* sdr. *taivaa*), *tapa.*

m) *-ton, -tön,* utmärkande brist; såsom: *isätön* faderlös, *viaton* felfri, *työtön* arbetslös, af *isä, vika, työ.*

n) *-va, -vä* betecknande fullhet, rikedom; såsom: *lihava* köttfull, fet, *verevä* blodfull, *väkevä* kraftfull, *kaulava* tjockhalsad, af *liha* kött, *veri* (st. *vere*) blod, *väki* (st. *väke*) styrka, *kaula* hals.

o) *-us, -ys* betecknande egenskap, som i sven-

skan lyktar på *-het*; t. ex. *kehnous* uselhet, af *kehno* usel. Framför *-us*, *-ys*, sammansmälta *a*, *ä*, *e*, till *u*, *y* och kontrakta bortkasta hela bindstafvelsen; t. ex. *kovuus* hårdhet, *hyvyys* godhet (för *kovaus*, *hyväys*) af *kova*, *hyvä*, *luonnollisuus* naturlighet, af *luonnollinen* (*-sen*) naturlig; *viisaus* vishet, *koreus*, *sileys* släthet, af *viisas* (*viisaha*) vis, *korea* grann, *sileä* slät.

63. De förnämsta ifrån verba kommande nomina äro med sina ändelser följande:

a) *-ma*, *-mä* utmärkande det gjorda, skedda, och *-minen* görandet, skeendet; såsom: *tekemä* verk, *sanoma* sägen (det gjorda, sagda), *tekeminen* görning, *sanominen* sägning af *tekee* gör, *sanoo* säger.

b) *-us*, *-ys* benämning på handlingen; såsom: *palvelus* tjenst, *tunnustus* bekännelse, *vastaus* svar, *kohtaus* möte, af *palvelen* tjenar, *tunnustan* bekänner, *vastaan* svarar, *kohtaan* möter.

c) *-os*, *-ös*, *-o*, *-ö*, *-u*, *-y* som föregående; såsom: *laitos* lagning, *näytös* visning, *teko* göromål, *näkö* syn, *lasku* fall, *syöksy* brådstörtning, af *laitan* lagar, *näytän* visar, *tekee*, *näkee*, *laskee*, *syöksee*.

d) *-nti*, *-nto*, *-ntö*, *-e'* ungefär som föregående; såsom: *syönti*, *juonti* ätning, drickning, *laulanto*, *sovinto* sång, förlikning, *piste'* styng, punkt, *este'* hinder, af *syö*, *juo*, *laulan*, *sovin*, *pistän* sticker, *estän* hindrar.

e) *-ia*, *-iä*, *-ja*, *-jä* utmärka den som gör, lider; såsom: *tekiä* görare, *näkiä* siare, *laulaja* sångare, *kaivaja* gräfvare, af *tekee*, *näkee*, *laulaa*, *kaivaa*.

f) *-uri*, *-yri* lika med föregående, men vanligen i föraktlig mening; såsom: *noituri* trollare, *petturi* bedragare, *nylkyri* flåare, *kulkuri* kringstrykare,

af *noitti* trollar, *pettää* bedrager, *nylkee* flår, *kulkee* går. Äfven betecknar denna ändelse verktyg; såsom: *viskuri* kastskofvel, *hakkuri* hacktråg, af *viskaa* kastar, *hakkaa* hugger.

g) *-in* utmärker verktyg; såsom: *pohdin* dryfta, *avain* nyckel, *juoksutin* löpe, af *pohdan* dryftar, *avaan* öppnar, *juoksutan* har att löpa.

h) *-na*, *-nä* betecknar varande, tillstånd; såsom: *kohina*, *kolina*, *kiljuna*, *helinä*, af *kohisee*, *kolisee*, *kiljuu*, *helisee*.

Räkneord.

64. De enkla räkneorden äro i finskan 13, nemligen:

Kardinaltal:		*Ordningstal:*
1.	yksi	ensimäinen
2.	kaksi	toinen
3.	kolme	kolmas
4.	neljä	neljäs
5.	viisi	viides
6.	kuusi	kuudes
7.	seitsemän	seitsemäs
8.	kahdeksan	kahdeksas
9.	yhdeksän	yhdeksäs
10.	kymmenen	kymmenes
100.	sata	sadas
1000.	tuhannen l.-hat	tuhannes
1,000,000.	miljona	miljonas

Anm. 1. Utom *ensimäinen* och *toinen* kunna ordningstalen härledas ifrån kardinaltalen sålunda, att till de sistnämndas stam *s* tillägges, hvarjemte af *kolme e* förbytes till *a*; sålunda af *viisi*, *kuusi* (st. *viite*, *kuute*) *viides*, *kuudes*, af *seitsemän* (st. *seitsemä*) *seitsemäs*, af *tuhannen* (st. *tuhante*) *tuhannes*.

Anm. 2. Dessa deklineras som vanliga nomina, d. v. s. genom tillägg af kasusändelserna till stammen; såsom:

	Singularis	Singularis
Nom.	viisi	viides
Inf.	viittä	viidettä
Genit.	viiden	viidennen
Iness.	viidessä	viidennessä
Elat.	viidestä	viidennestä
Illat.	viitehen / viiteen	viidentehen / viidenteen
	o. s. v.	o. s. v.

Anm. 3. Uti ordningstalen lyktas stammen alltid på *-nte*; sålunda är stammen till *neljäs*, *kymmenes*, *tuhannes*, *neljänte*, *kymmenente*, *tuhannente*; till dessa läggas kasusändelserna, då man får t. ex. adess. *neljännellä*, *kymmenennellä*, *tuhannennella*, essiv. *neljäntenä*, *kymmenentenä*, *tuhannentena* o. s. v.

65. Af dessa enkla räkneord bildas alla andra genom sammansättning, utom att *ensimäinen* och *toinen* icke brukas i sammansättning, utan i deras ställe *yhdes*, *kahdes* (gen. *yhdennen*, *kahdennen* st. *yhdente*, *kahdente*).

	Kardinaltal:	Ordningstal:
11.	yksitoista	yhdestoista
12.	kaksitoista	kahdestoista
13.	kolmetoista	kolmastoista
14.	neljätoista	neljästoista
15.	viisitoista	viidestoista
16.	kuusitoista	kuudestoista
17.	seitsemäntoista	seitsämästoista
18.	kahdeksantoista	kahdeksastoista

19.	yhdeksänteista	yhdeksästoista
20.	kaksikymmentä	kahdeskymmenes
21.	yksikolmatta	yhdeskolmatta
22.	kaksikolmatta	kahdeskolmatta
29.	yhdeksänkolmatta	yhdeksäskolmatta
30.	kolmekymmentä	kolmaskymmenes
35.	viisineljättä	viidesneljättä
40.	neljäkymmentä	neljäskymmenes
46.	kuusiviidettä	kuudesviidettä
90.	yhdeksänkymmentä	yhdeksäskymmenes
91.	yksikymmenettä	yhdeskymmenettä
101.	satayksi	satayhdes
109.	satayhdeksän	satayhdeksäs
121.	satayksikolmatta	satayhdeskolmatta
200.	kaksisataa	kahdessadas
1001.	tuhannenyksi l. tuhatyksi	tuhatyhdes
2000.	kaksituhatta	kahdestuhannes
5000.	viisituhatta	viidestuhannes
6547.	kuusituhatta viisi sataa seitsemän viidettä	kuudestuhannes viidessadas seitsemäs viidettä
	o. s. v.	o. s. v.

66. Såsom häraf synes, bildas de jemna tio-, hundra- och tusentalen hos kardinalia sålunda att det större talet alltid är i infinitivus; *kuusi kymmentä, neljäsataa.* Af dem samt af motsvarande ordningstal böjas hvardera; *kuuden kymmenen, neljällä sadalla, kahdennelle kymmenennelle.*

67. De tal, som ligga emellan de jemna tiotalen (10—19, 21—29 o. s. v.) ända till hundra, heta fullständigt *yksi toista kymmentä, viisi kolmatta kymmentä* o. s. v. samt betyda ordagrannt på svenska en af andra tiotalet, fem af tredje tiotalet o. s. v., ehuru *kymmentä* sällan

utsättes. Af dessa deklineras blott det mindre eller enhetstalet; såsom: *yhdelle toista, yhdennelle toista* åt elfva, åt den elfte. Uti de tal, der ett hundra, ett tusen m. m. är det största ingående, deklineras det sednare; såsom: *satayhdelle, satayhdennelle,* åt **101**, åt den **101**:sta.

68. Bland öfriga räkneord märkes:

a) *yksinäinen* enkel, *kaksinainen* dubbel, *kolminainen* trefaldig, *nelinäinen* fyrfaldig m. m. *moninainen* mångfaldig; äfvenså *yhdenkertainen* l. *yksinkertainen, kahden-* eller *kaksinkertainen.*

b) härledda adverbia på *-sti; kahdesti* två gånger, *kolmasti* l. *kolmesti, neljästi* m. m. *ensisti, toisesti, kolmanesti* o. s. v. för första, andra, tredje gången. Likaså härledda räkneord på *-ttain, -ttäin; yksittäin, kaksittain, kolmittain, sadottain* m. m. en, två, tre, hundra i sender.

c) bråk betecknas såsom: $1/2$ *puoli,* $1/3$ *kolmannes,* $1/4$ *neljännes,* $1/5$ *viidennes,* $1/10$ *kymmenes,* $1/11$ *yksitoistanes,* $1/21$ *yksikolmattanes,* (*-ksen*), $3/5$ *kolme viidennestä,* $3/4$ *kolme neljännestä;* eller enligt svenskan: $1/3$ kolmas osa, $2/3$ kaksi kolmatta osaa, $1/11$ yhdestoista osa, $9/21$ yhdeksän yhdeskolmatta osaa.

Pronomen.

69. Pronomina äro i finskan af tvenne slag: *sjelfständiga* (pronomina separata), hvilka bilda egna fullständiga ord; såsom: *minä* jag, *joka* hvilken; samt *anhangspronomina,* hvilka icke bilda egna ord, utan efterhängas andra såsom ändelser; dessa kallas *suffixer* (pronomina suffixa); t. ex. *isäni* min fader, *isänne* eder fader. De sjelfständiga pronomina äro af följande slag.

70. Personalpronomina: *minä* jag, *sinä* du, *hän* han, hon, hvilkas genitiver utvisa deras deklinationsstammar *minu-*, *sinu-*, *häne-*, för singularis. Pluralis nom. *me* vi, *te* ni, *he* de äro stammar för pluralis; såsom:

	Singularis			Pluralis		
Nom.	minä	sinä	hän	me	te	he
Inf.	minua	sinua	häntä	meitä	teitä	heitä
Gen.	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
Iness.	minussa	sinussa	hänessä	meissä	teissä	heissä
Elat.	minusta	sinusta	hänestä	meistä	teistä	heistä
Illat.	minuhun minuun	sinuhun sinuun	hänehen häneen	meihin	teihin	heihin
	o. s. v.			o. s. v.		

Anm. Prolativus och komitativus förekomma af pronomina ytterst sällan.

71. Demonstrativa: *tämä* den, det här, *tuo* den, det der, *se* den, det; pluralis *nämät*, *nuot*, *ne*. Deklinationen sker som följer:

	Singularis			Pluralis		
Nom.	tämä	tuo	se	nämät	nuot	ne
Inf.	tätä	tuota	sitä	näitä	noita	niitä
Gen.	tämän	tuon	sen	näitten näiden	noitten noiden	niitten niiden
Iness.	tässä	tuossa	siinä	näissä	noissa	niissä
Elat.	tästä	tuosta	siitä	näistä	noista	niistä
Illat.	tähän	tuohon	siihen	näihin	noihin	niihin
Adess.	tällä	tuolla	sillä	näillä	noilla	niillä
Ablat.	tältä	tuolta	siltä	näiltä	noilta	niiltä
Allat.	tälle	tuolle	sille	näille	noille	niille

Abess.	tättä	tuotta	sittä	näittä	noitta	niittä
Transl.	täksi	tuoksi	siksi	näiksi	noiksi	niiksi
Essiv.	tänä	tuona	sinä	näinä	noina	niinä
Instr.	tämän	tuon	sen	näin	noin	niin

72. Relativa: *joka* hvilken, hvilket, som, *jompi* hvilkendera, hvilketdera. Till *joka* är stammen *jo* och *ka* en efterhängd partikel i alla de kasus, som eljest vore enstafviga; *jompi* deklineras som komparativerna; t. ex.

	Singularis		Pluralis	
Nom.	joka	jompi	jotka	jommat
Inf.	jota	jompaa	joita	jompia
Gen.	jonka	jomman	joitten / joiden	jompien / jompain
	o. s. v.		o. s. v.	

73. Interrogativa: *kuka* hvilken? *mikä* hvilken, hvilket, hvad? *ken* hvilken? och *kumpi* hvilkendera? Äfven i *kuka* och *mikä* är *ka*, *kä* partikel, som fogas till alla eljest enstafviga kasus; *kumpi* deklineras såsom ett komparativ (se föregående *jompi*), *ken* deklineras tvåfaldigt med stammen *ke* och med *kene* (adess. *kenellä* o. s. v.); t. ex.

	Singularis			Pluralis		
Nom.	kuka	mikä	ken	kutka	mitkä	ketkä
Inf.	kuta	mitä	ketä	kuita	mitä	keitä
Gen.	kunka	minkä	kenen	kuiden / kuitten	miden / mitten	keiden / keitten
Iness.	kussa	missä	kessä	kuissa	missä	keissä
Elat.	kusta	mistä	kestä	kuista	mistä	keistä
Illat.	kuhun	mihin	kehen	kuihin	mihin	keihin
Adess.	kulla	millä	kellä	kuilla	millä	keillä

Abl.	kulta	miltä	keltä	kuilta	miltä	keiltä
Allat.	kulle	mille	kelle	kuille	mille	keille
Abess.	kutta	mittä	kettä	kuitta	mittä	keittä
Transl.	kuksi	miksi	keksi	kuiksi	miksi	keiksi
Essiv.	kuna	minä	kenä	kuina	minä	keinä
Instr.	kun	min	obr.	kuin	min	obr.

74. Reflexivum: *itse* sjelf, som utom nominativus singularis brukas blott med efterhängd suffix. Pluralis förekommer sällan; för öfrigt är deklinationen regelbunden; såsom: inf. *itseä*, gen. *itsen*, iness. *itsessä*; *itsestä*, *itsellä*, *itsenä* o. s. v.

75. Indefinita (obestämda):

a) *joku* någon, sammansatt af *jo* och *ku*, hvilka båda deklineras; såsom: inf. *jotakuta*, gen. *jonkun*, iness. *jossakussa*, elat. *jostakusta* o. s. v.

b) *jompikumpi* hvilkendera som helst, sammansatt af *jompi* och *kumpi*, hvilka äfvenledes båda deklineras; såsom: inf. *jompaakumpaa*, gen. *jommankumman*, adess. *jommallakummalla* o. s. v.

c) *jokin*, dock någon, *kukin*, *mikin* enhvar, hafva partikeln *kin* fogad till de enkla *jo*, *ku*, *mi*, som deklineras alldeles såsom pron. relativum och interrogativum.

d) *jokainen* hvarje, böjes som vanliga nomina på *-nen*, gen. *-sen*; inf. *jokaista*, gen. *jokaisen* o. s. v. Såsom en förkortning deraf kan man anse

e) *joka* hvarje, som är oböjligt.

f) *moniahta* l. *monias* någon; inf. *moniaa*, gen. *moniaan* o. s. v.

g) *muutama* någon, inf. sing. *muutamaa*, pl. *muutamia*, gen. sing. *muutaman*, pl. *muutamien*

l. *muutamain*, iness. *muutamassa*, *muutamissa* o. s. v.

h) *muuan* någon, inf. *muuatta*, gen. *muuamen*, iness. *muuamessa* o. s. v.

i) *eräs* någon; inf. *erästä*, *eräitä*, gen. *erään*, *erästen*, iness. *eräässä*, *eräissä*, illat. *erääsen*, *eräisin* o. s. v.

k) *molemmat* båda (pl.); gen. *molempien*, *molempain*, iness. *molemmissa* o. s. v.

l) *sama* densamme; inf. *samaa*, gen. *saman*, adess. *samalla* o. s. v.

m) *muu* annan; inf. *muuta*, *muita*, gen. *muun*, *muiden* l. *muitten*, illat. *muuhun*, *muihin* o. s. v.

n) *kaikki* all; inf. *kaikkea*, *kaikkia*, gen. *kaiken*, *kaikkien* l. *kaikkein*, illat. *kaikkehen*, *kaikkihin* o. s. v.

76. Genom sammansättningar bildas ytterligare:

a) med *-moinen*, *-möinen* och demonstrativa, relativa, interrogativa; såsom: *tämmöinen* sådan, *tuommoinen*, *semmoinen*, *jommoinen*, *kummoinen*, *mimmoinen*.

b) med *-lainen* och samma pronomina; såsom: *tällainen*, *tuollainen*, *sellainen*, *jollainen*, *kullainen*, *millainen*.

c) *meikäläinen*, *teikäläinen*, *heikäläinen* hörande till vårt, edert, deras, land, hemort, förbund; *muukalainen* hörande till fremmande land, fremling; *täkäläinen* den här, *tuokalainen* den der (närmare och fjermare).

Suffixerna.

77. Suffixerna eller anhangspronomina svara mot andra språks pronomina possessiva.

De äro för de tre personerna:

Sing.	*-ni* min, mitt, mina	*-si* din, ditt, dina	*-nsa*, *-nsä* hans, hennes, dess, deras, sin, sitt, sina.
Plur.	*-mme* vår, vårt, våra	*-nne* eder, edert, edra	

T. ex. *taloni* min gård, *talosi* din gård, *talonsa* hans, hennes, dess, deras gård, *talomme* vår gård, *talonne* eder gård.

Anm. 1. Tredje persons suffix är också *h-n* med den vokal emellan dessa bokstäfver, som kommer att stå närmast förut; såsom: inf. *taloansa* l. *taloahan*, som kan sammandragas, *taloaan*, adess. *talollansa* l. *talollahan*, *talollaan*.

Anm. 2. Andra persons i singularis suffix bortlemnar, isynnerhet i dagligt tal, *i*; såsom: *talos* din gård, för *talosi*.

78. Vid dessa suffixers fogande till orden bör iakttagas:

a) att till nominativus singularis begagnas alltid ordets stam, som är den ursprungliga nominativen; såsom: *hevonen*, *vieras*, *palvelus* (st. *hevose*, *vieraha*, *palvelukse*) *hevoseni*, *vierahani* sdr. *vieraani*, *palvelukseni* min häst, mitt fremmande, min tjenst.

b) att ändelsen i translativus alltid före suffix är *-kse*; *taloksi*, *talokseni*.

c) att i alla öfriga kasus, om de slutas på konsonant, denna konsonant bortfaller, innan suffixen tillägges; såsom: *talot*, *taloni* mina gårdar, *taloin*,

taloimme våra gårdars, *taloihin*, *taloihinne* ti
edra gårdar.

d) att suffixen icke verkar konsonantförmildring o
den också skulle göra en stafvelse sluten; såsom
patamme vår gryta, *patanne* edra grytor.

Anm. Till följe häraf blir nominativus, ge-
nitivus och instruktivus singularis samt nomina-
tivus pluralis lika, om de få suffix; *taloni* mi
gård, gårds, med min gård, mina gårdar.

Såsom exempel på suffixernas bruk må orde
tapa sed tjena.

Singularis

	I Person	III Person
Nom.	tap*ani*, tap*amme* min, vår sed	tap*ansa* hans m. m. sed
Inf.	tapa*ani*, tapa*amme* min, vår sed	tapa*ansa* hans sed
Gen.	tap*ani*, taapa*amme* min, vår seds	tap*ansa* hans seds
Iness.	tavassa*ni*, tavassa*mme* i min, vår sed	tavassa*nsa*, tavassa*an* i hans sed
Elat.	tavasta*ni*, tavasta*mme* af min, vår sed	tavasta*nsa*, tavasta*an* af hans sed
Illat.	tapaa*ni*, tapaa*mme* till min, vår sed	tapaa*nsa*, tapaha*an* till hans sed
Adess.	tavalla*ni*, tavalla*mme* vid min, vår sed	tavalla*nsa*, tavalla*an* med hans sed
Abl.	tavalta*ni*, tavalta*mme* af min, vår sed	tavalta*nsa*, tavalta*an* i anseende till hans sed
Allat.	tavalle*ni*, tavalle*mme* åt min, vår sed	tavalle*nsa*, tavalle*en* till hans sed
Abess.	tavatta*ni*, tavatta*mme* utan min, vår sed	tavatta*nsa*, tavatta*an* utan hans sed
Transl.	tavakse*ni*, tavakse*mme* till min, vår sed	tavakse*nsa*, tavakse*en* till hans sed
Essiv.	tapana*ni*, tapana*mme* såsom min, vår sed	tapana*nsa*, tapana*an* såsom hans sed
Komit.	tapane*ni*, tapane*mme* jemte min, vår sed	tapane*nsa*, tapane*en* jemte hans sed
Instr.	tap*ani*, tap*amme* med min, vår sed	tap*ansa* med hans sed

Pluralis

Nom.	tap*ani*, tap*amme* mina, våra seder	tap*ansa* hans seder

Inf.	tapoja*ni*, tapoja*mme* mina, våra seder	tapoja*nsa*, tapoja*an* hans seder
Gen.	{tapoje*ni*, tapoje*mme* {tapai*ni*, tapai*mme* mina, våra seders	tapoje*nsa*, tapoje*en* tapai*nsa* hans seders
Iness.	tavoissa*ni*, tavoissa*mme* i mina, våra seder	tavoissa*nsa*, tavoissa*an* i hans seder
Elat.	tavoista*ni*, tavoista*mme* ur mina, våra seder	tavoista*nsa*, tavoista*an* af hans seder
Illat.	tapoihi*ni*, tapoihi*mme* till mina, våra seder	tapoihi*nsa* till hans seder
Adess.	tavoilla*ni*, tavoilla*mme* med mina, våra seder	tavoilla*nsa*, tavoilla*an* med mina seder
Ablat.	tavoilta*ni*, tavoilta*mme* i anseende till mina, våra seder	tavoilta*nsa*, tavoilta*an* i anseende till hans seder
Allat.	tavoille*ni*, tavoille*mme* till mina, våra seder	tavoille*nsa*, tavoille*en* till hans seder
Abess.	tavoitta*ni*, tavoitta*mme* utan mina, våra seder	tavoilta*nsa*, tavoilta*an* utan hans seder
Transl.	tavoikse*ni*, tavoikse*mme* till mina, våra seder	tavoikse*nsa*, tavoikse*en* till hans seder
Essiv.	tapoina*ni*, tapoina*mme* såsom mina, våra seder	tapoina*nsa*, tapoina*an* såsom hans seder
Komit.	tapoine*ni*, tapoine*mme* jemte mina, våra seder	tapoine*nsa*, tapoine*en* jemte hans seder
Instr.	tapoi*ni*, tapoi*mme* medelst mina, våra seder	tapoi*nsa* medelst hans seder

Om man i stället för *-ni* och *-mme* uti ofvanstående ord insätter *-si* eller *-s* och *-nne*, så har man exempel på andra personens suffixer.

Verbum.

79. Det finska verbet är till betydelsen af tre slag:

a) transitivt, då verbets verkan går öfver på något föremål utom subjektet; såsom: *myy hevosen* säljer hästen, *ostaa leipää* köper bröd.

b) intransitivt, då verbets verkan icke öfvergår på något föremål; såsom: *istuu* sitter, *nukkuu* sofver.

c) reflexivt, då verbets verkan återfaller på subjektet; såsom: *muuttain* jag förändrar mig, *laskiihe* han satte sig ned.

80. Verbernas böjning kallas konjugation. Uti finskan är konjugationen trefaldig:

a) den allmänna, som innefattar alla transitiva och intransitiva verba, då icke nekningsord kommer till.

b) den reflexiva, som innefattar alla verba reflexiva.

c) den negativa, hvilken innefattar alla verba, då nekningsordet tillkommer, eller nekningsordets konjugation i förbindelse med alla verba.

81. Hvarje verbum i finskan har både aktivum och passivum. Båda hafva 7 modus, nemligen:

a) Indikativus, som säger att någonting sker eller skedde (handlingen är verklig); såsom: *sanon* jag säger, *sanoin* sade, *sanotaan* säges, *sanottiin* sades.

b) Koncessivus, som säger att någonting tör, kan ske (handlingen är medgifven); såsom: *sanonen* jag tör säga, *sanottaneen* tör sägas.

c) Konditionalis, som säger att något kunde ske (handlingen är möjlig); såsom: *sanoisin (jos taitaisin)* jag skulle säga (om jag kunde); *sanotaisiin* det skulle sägas.

d) Optativus, som uttrycker önskan; t. ex. *sanokoon* må han säga, *sanottakoon* måtte det sägas.

e) Imperativus, som uttrycker befallning; såsom: *sano'* säg du, *sanottakaan* det skall sägas.

f) Substantivus, som blott i allmänhet utsäger verbets betydelse; såsom: *sanoa* att säga, *sanottaa* att sägas, sanoessa under sägandet.

g) Adjektivus, hvaruti verbets betydelse är som ett adjektivum, sägande hurudant något är; t. ex. *sanova* sägande, *sanottava* det som säges, *sanottu* sagd.

82. Endast de fem första modi kunna konjugeras; substantivus kan endast deklineras och adjektivus både deklineras och kompareras.

83. Tiden är trefaldig: den förflutna, närvarande och tillkommande. Det finska verbet uttrycker den närvarande och tillkommande (oförflutna) tiden på samma sätt; såsom: *sanon* jag säger och skall säga, *sanonen* jag tör säga (nu eller framdeles). För den förflutna tiden finnes endast uti indikativus och adjektivus eget uttryck; såsom: *sanoin* jag sade, *sanonut* den som sagt. Alla öfriga tempora måste uttryckas genom sammansättning af adjektivus och hjelpverberna *olen* jag är, *lien* jag tör. Man får sålunda i finskan följande tempora:

a) Praesens, som tillika är futurum, som säger att något nu eller framdeles sker, och förekommer af alla modi; såsom: *sanoisin* jag skulle säga, *sanottaneen* det tör sägas, *sanokoon* må han säga, *sanova* sägande (nu eller framdeles).

b) Imperfektum, som säger att något skedde och förekommer blott af indikativus; såsom: *sanoin* jag sade, *sanottiin* sades.

c) Perfektum, som säger att något har skett nu eller framdeles och förekommer af alla modi; såsom: *olen sanonut* jag har sagt, *on sanottu* det har blifvit sagdt, *lien sanonut, sanottu* tör ha sagt, blifvit sagd, *olisin sanonut*, *sanottu* jag skulle sagt, blifvit sagd, *sanonut, sanottu* den som sagt, blifvit sagd (nu eller i framtiden).

d) Plusquamperfektum, som säger att något hade skett och förekommer blott af indikativus; såsom: *olin sanonut* jag hade sagt, *oli sanottu* det hade blifvit sagdt.

Man ser häraf att perfektum bildas af hjelpverbets presens i alla modi och verbets adjektivus af förfluten tid (adjectivus secundus) samt att plusquamperfektum bildas af hjelpverbets imperfektum och samma adjektivus secundus.

84. Konjugationen i finskan går vidare genom tvenne numeri, singularis och pluralis, hvardera med tre personer. Passivum har dock blott en person, uttryckande dermed det obestämda subjektet (man, det); såsom: *sanotaan* man säger, det säges. Optativus och imperativus kunna ha den första person singularis hvarken i Aktivum eller Passivum.

85. Substantivus och adjektivus kallas nominalmodi, emedan de hafva endast nominas böjningssätt, substantivus deklination, adjektivus derjemte komparation. Af substantivus förekomma fem olika former, af adjektivus blott tvenne. Dessa äro af *sanon*.

Substantivus.

	Aktivum	Passivum
	I.	I.
Inf.	*sanoa'* att säga	*sanottaa'* att sägas
Transl.	*sanoaksi* för att säga	*sanottaaksi* för att sägas
	II.	II.
Iness.	*sanoessa* uti att säga	*sanottaessa* uti att sägas
Instr.	*sanoen* genom att säga	*sanottaen* genom att sägas
	III.	III.
Nom.	(*sanoma* sägen)	(*sanottama*)
Genit.	*sanoman* säga	*sanottaman* sägas
Iness.	*sanomassa* i att säga.	*sanottamassa* i } att sägas
Elat.	*sanomasta* ifrån att säga	*sanottamasta* ifrån } att sägas
Illat.	{*sanomahan* / *sanomaan* / *sanoon*} till att säga	{*sanottamahan* / *sanottamaan* / *sanottaan*} till } att sägas
Adess.	*sanomalla* medelst att säga	*sanottamalla* medelst } att sägas
Ablat.	*sanomalta* af att säga	*sanottamalta* af } att sägas
Abess.	*sanomatta* utan att säga	*sanottamatta* utan } att sägas

	IV.		IV.	
Nom.	*sanominen* att säga		*sanottaminen*	att sägas
Inf.	*sanomista* att säga		*sanottamista*	att sägas
	V.		V.	
Iness.	*sanomaisissa*	uti, ifrån, vid, af afsigt, tanka att säga	*sanottamaisissa* uti	afsigt, tanka att sägas
Elat.	*sanomaisista*		*sanottamaisista* ifrån	
Adess.	*sanomaisilla*		*sanottamaisilla* vid	
Ablat.	*sanomaisilta*		*sanottamaisilta* af	

Adjektivus.

	Aktivum	Passivum
I.	*sanova* sägande	*sanottava* den som säges
II.	*sanonut* den som sagt	*sanottu* som blifvit sagd

Vid dessa har man att märka:

a) att de antaga suffixer som vanliga nomina, med aldeles samma egenheter vid dessas tillfogande (enligt 77 och 78); t. ex. *sanoakseni* för att jag (så må) säga, *sanoessansa* uti det han sade, *sanomaisillani* då jag var i begrepp att säga, *sanomallaan* medelst att han säger.

b) att sammandragning här sker aldeles som i nomina (enligt 20 och 21); såsom: *sanoessa, sanoissa; sanottaessa, sanottaissa; sanomahan, sanomaan.* Dessutom förekommer af substantivus tertius illativus äfven sålunda att hela stafvelsen *ma* bortlemnas; *sanohon, sanoon;* dock kan detta icke ske af enstafviga verba.

c) att adjektivus kan kompareras som vanliga adjektiva; *tukeva* (af *tukea* stödja) stark, *tukevampi, tukevin; oppinut* lärd, *oppineempi, oppinein.* Adjektivus II uti aktivum hör till kontrakta; *oppinut* (st. *oppinehe*) inf. *oppineeta* l. *oppinutta,* illat. *oppineesen, oppineisin.*

Emedan substantivus III. IV. V bildas och deklineras aldeles såsom vanliga nomina på *-ma, -minen, -mainen,* behöfva de icke vid konjugationen vidare upptagas.

1. Allmänna Konjugation.

86. För konjugationen behöfver man liksom för deklinationen känna ordets stam, till hvilken sedan ändelserna läggas. Stammen till verbet fås af första person præsens indikativus sålunda, att dess ändelse *-n* bortlemnas och de hårda konsonanterna återställas om de blifvit förmildrade. (Denna härledning af stammen är lika med den i nomina, uti hvilka genitivens ändelse jemväl är *-n*). För att veta, huruvida konsonantförmildring skett, bör man känna infinitivus af subst. 1, som också kallas *verbets allmänna infinitivus*. Här framställas några exempel:

Præs. Ind.	Infinitivus	stam
syön	syödä'	syö
kysyn	kysyä'	kysy
leivon	leipoa'	leipo
heitän	heittää'	heittä
puhallan	puhaltaa'	puhalta
kumarran	kumartaa'	kumarta
käännän	kääntää'	kääntä
kuljen	kulkea'	kulke
lu'en	lukea'	luke
tulen	tulla'	tule
juoksen	juosta'	juokse
vähenen	vähetä'	vähene
kapenen	kaveta'	kapene
kaitsen	kaita'	kaitse

Verba kontrakta igenkännas särskildt deraf att ändelsen *-n* föregås af två vokaler, som icke höra till första stafvelsen. Se förut **18** och **19**; t. ex.

Præs. Ind.	Infinitivus	stam
vastaan	vastata'	vasta'a
lupaan	luvata'	lupa'a

makaan	maata'	maka'a
rupean	ruveta	rupea
sdr. rupeen	ruveta	rupe'e

Orden *näen* och *teen* afvika från alla andra; de heta i inf. *nähdä*, *tehdä*, stam *näke*, *teke*, hvaraf *k* blir *h* framför *k*, *l*, *d*, *n*; *nähnyt*, *nähty*, *tehnyt*, *tehty*.

87. Likasom förut nomina kunna verba äfven delas i sex klasser enligt bindstafvelsens beskaffenhet, nemligen:

1:o de, hvilkas bindvokal är diftong eller lång vokal, hvartill alla enstafviga verba höra; såsom: *saan* jag får, *syön* äter, *tarinoin* berättar.

2:o de, som ha oföränderlig bindvokal (*a*, *o*, *u*, *y*), såsom: *sanon*, *kysyn* frågar, *nukun* sofver.

3:o de, hvilkas bindvokal är a, *ä*; *kasvan* växer, *käännän* vänder.

4:o de, hvilkas bindvokal är *i*; *sovin* passar, *revin* rifver.

5:o de, hvilkas bindvokal är *e*; *lu'en* läser, *menen* går.

6:o verba kontrakta; *saarnaan* predikar, *kokoan* samlar.

I.

88. Den långa vokalen och diftongen uti hithörande ord undergår förändring framför *i* uti imperfektum och konditionalis enligt **11**. Till ex. *saan* jag får, stam *saa*.

Aktivum

Indikativus

	Præsens		*Imperfektum*	
Sing.	saa*n*	jag får	sa*in*	jag fick
	saa*t*	du får	sa*it*	du fick
	saa	han får	sa*i*	han fick

Plur.	saa*mme* vi få	saa*tte* i fån	saa*vat* de få	
	sai*mme* vi fingo	sai*tte* i fingen	sai*vat* de fingo	

	Koncessivus		*Konditionalis*	
Sing.	saa*nen*	jag	sai*sin*	jag skulle få
	saa*net*	du	sai*sit*	du — —
	saa*nee*	han	sai*si*	han — —
Plur.	saa*nemme*	vi	sai*simme*	vi — —
	saa*nette*	i	sai*sitte*	i — —
	saa*nevat*	de	sai*sivat*	de — —

(Koncessivus: jag, du, han, vi, i, de } tör, torde få)

	Optativus		*Imperativus*	
Sing.	— — —		— — —	
	saa'*os*	må du få	saa'	få du
	saa*koon*	må han få	saa*kaan*	få han
Plur.	saa*koomme*	må vi få	saa*kaamme*	få vi
	saa*kootte*	må i få	saa*kaatte*	få i
	saa*koot*	må de få	saa*kaat*	få de

Substantivus			*Adjektivus*
I. Inf.	saa*da'*	att få	I. saa*va* fående
Transl.	saa*daksi*	för att få	II. saa*nut* den som fått.
II. Iness.	saa*dessa*	under fåendet	
	saa*den*	genom att få	

Passivum

Indikat.	pr.	saa*daan*	man får
—	imp.	saa*tiin*	man fick
Koncessivus		saa*taneen*	man tör få
Konditionalis		saa*taisiin*	man skulle få
Optativus		saa*takoon*	man må få
Imperativus		saa*takaan*	man skall få
Substantivus	I. inf.	saa*taa*	att fås
	transl.	saa*taaksi*	för att fås
	II. iness.	saa*taessa*	under att fås
	instr.	saa*taen*	genom att fås
Adjektivus	I.	saa*tava*	den som fås, skall fås
	II.	saa*tu*	fången.

Exempel: *jään* lemnar mig, *myyn*, *myön* säljer, *suon* unnar, *syön* äter, *tuon* hemtar, *juon* dricker, *vien* för, *puin* tröskar, *uin* simmar, *voin* förmår, *nain* gifter mig, *soin* ljuder, käyn går; *tarinoin* berättar, *hedelmöin* blommar, *haravoin* räfsar. Alla dylika flerstafviga lyktas vanligare på *-tsen*; *tarinoitsen*, *haravoitsen* och höra då till femte klassen.

89. Om man närmare betraktar förestående verbet *saan*, så finner man att ändelserna äro i vissa tempora och modi lika. Så har man för de fyra första modi följande personaländelser:

Sing.	1:a person -*n*	Pluralis	1:a person -*mme*
	2:a person -*t*		2:a person -*tte*
	3:e person —		3:e person -*vat*, *vät*

Tredje person singularis har i imperfektum och konditionalis ingen ändelse; uti præsens ind. utgör ändelsen vokalens förlängning, om den icke förut redan är lång, uti koncessivus vokalförlängning; såsom: tule*e*, sano*o*, sanone*e*.

Uti Optativus och imperativus äro ändelserna för personerna följande:

Singularis	1:a person —	Pluralis	1:a person -*h* -*mme*
	2:a person —		2:a person -*h* -*tte*
	3:e person -*h* -*n*		3:e person -*h* -*t*

Första person sing. finnes icke; andra person har i optativus *s*, i imperativus ingen ändelse; de öfriga personerna få efter *h* samma vokal, som går före *h*, hvarefter de kunna sammandragas på vanligt sätt; t. ex. *sanoko- hon*, *sanokoon*, *sanokohot*, *sanokoot*, *sanokahat*, *sanokaat*.

90. Men ännu finnes gemensamma kännetecken för de olika modi och tempora; sålunda befinnas uti *saan* emellan stammen och personaländelsen följande:

Ind. præs.	—	Konditionalis	*-isi*
— imperf.	*-i*	Optativus	*-ko*
Koncessivus	*-ne*	Imperativus	*-ka*

Ind. præsens har ingen sådan ändelse, icke heller 2 pers. singularis af imperativus, som således saknar både personal- och modusändelse.

91. Passivum igenkännes alltid genom en lång slutändelse, som uppkommer genom sammandragning; ty personaländelsen i hela passivum är *-h -n*, med den vokal emellan dessa bokstäfver som närmast kommer före *h*; sålunda: *saadahan*, *saadaan*, *saatihin*, *saatiin*, *saatanehen*, *saataneen*. Närmast före denna personaländelse går modusändelsen, som är lika med den motsvarande i aktivum, således i imperf. *-i*, konc. *-ne*, kond. *-isi*, opt. *-ko*, imp. *-ka*. Men adjektivus II har *u*, *y*, ehuru i aktivum *nut*, *nyt*.

Men det egenteliga kännemärket för passivum är framför denna modusändelse; detta kännetecken är *-ta*, *-tä*, hvaraf *t* hos *saan* och andra enstafviga ord förmildras i præs. ind., men bibehålles i öfriga modi och tempora; *a*, *ä* deremot bortfalla framför *i* uti imperfektum. Således består passivum först af stammen (*saa syö*), sedan passivändelsen *ta*, *tä* (*saata syötä*), dernäst modusändelsen (*saatane*, *syötäne*), och slutligen personaländelsen (*saatanehen*, *-neen*, *syötänehen*, *-neen*).

II.

92. Hithörande ord undergå inga förändringar till bindvokalen; t. ex. *sidon* binder.

Aktivum

Indikativus

	Præsens			*Imperfektum*		
Sing.	sidon	jag	binder	sidoin	jag	band
	sidot	du	binder	sidoit	du	band
	sitoo	han	binder	sitoi	han	band
Plur.	sidomme	vi	binde	sidoimme	vi	bundo
	sidotte	i	binden	sidoitte	i	bunden
	sitovat	de	binda	sitoivat	de	bundo

	Koncessivus			*Konditionalis*			
Sing.	sitonen	jag	tör, torde binda	sitoisin	jag	skulle	binda
	sitonet	du		sitoisit	du	—	—
	sitonee	han		sitoisi	han	—	—
Plur.	sitonemme	vi		sitoisimme	vi	—	—
	sitonette	i		sitoisitte	i	—	—
	sitonevat	de		sitoisivat	de	—	—

	Optativus			*Imperativus*		
Sing.	—			—		
	sito'os	må du	binda	sido'	bind	du
	sitokoon	må han	—	sitokaan	binde	han
Plur.	sitokoomme	må vi	—	sitokaamme	bindom	vi
	sitokootte	må i	—	sitokaatte	binden	i
	sitokoot	må de	—	sitokaat	binde	de

		Substantivus		*Adjektivus*		
I.	inf.	sitoa'	att binda	I.	sitova	bindande
	transl.	sitoaksi	för att binda	II.	sitonut	den som bundit
II.	iness.	sitoessa	under bindandet			
	instr.	sitoen	genom bindande			

Passivum

				Substantivus	
Ind. præs.	sidotaan man binder	I.	inf.	sidottaa'	att bindas
— imp.	sidottiin man band		transl.	sidottaaksi	för att bindas
Koncess.	sidottaneen man tör binda	II.	iness.	sidottaessa	under det man binder
Kondition.	sidotaisiin man skulle binda		instr.	sidottaen	genom att bindas
Optativus.	sidottakoon man må binda			*Adjektivus*	
Imperativ.	sidottakaan man skall binda	I.		sidottava	den som bindes, skall bindas
		II.		sidottu	bunden.

Exempel: ***neulon*** **syr,** ***toivon*** **hoppas,** ***ai'on*** **ärnar,** ***kudon*** **väfver,** ***liikun*** **röres,** ***pakahdun***

storknar, *toivun* qvicknar vid, *onnun* haltar, *lähestyn* närmas, *ammun* skjuter, *kiikun* gungar.

III.

93. Bindvokalerna *a, ä* uti hithörande ord undergå framför imperfektets *i* förändringarna enligt 13, och flerstafviga ord bortkasta alltid dessa bindvokaler framför samma *i*; men framför konditionalis *i* qvarstår alltid bindvokalen. Uti passivum förvandlas detta *a, ä* alltid till *e*, såsom: *muutan* förändrar.

Aktivum

Indikativus

	Præsens		*Imperfektum*	
Sing.	muutan	jag förändrar	muutin	jag förändrade
	muutat	du —	muutit	du —
	muuttaa	han —	muutti	han —
Plur.	muutamme	vi förändre	muutimme	vi —
	muutatte	i förändren	muutitte	i förändraden
	muuttavat	de förändra	muuttivat	de förändrade

	Koncessivus		*Konditionalis*	
Sing.	muuttanen	jag } tör, torde förändra	muuttaisin	jag skulle förändra
	muuttanet	du	muuttaisit	du — —
	muuttanee	han	muuttaisi	han — —
Plur.	muuttanemme	vi	muuttaisimme	vi — —
	muuttanette	i	muuttaisitte	i — —
	muuttanevat	de	muuttaisivat	de — —

	Optativus		*Imperativus*	
Sing.	—		—	
	muutta'os	må du förändra	muuta'	förändra du
	muuttakoon	må han —	muuttakaan	förändre han
Plur.	muuttakoomme	må vi —	muuttakaamme	förändrom vi
	muuttakootte	må i —	muuttakaatte	förändren i
	muuttakoot	må de —	muuttakaat	förändre de

Substantivus			*Adjektivus*
I. inf.	muuttaa	att förändra	I. muuttava förändrande
transl.	muuttaaksi	för att förändra	II. muuttanut den som förändrat.
II. iness.	muuttaessa	under förändrandet	
instr.	muuttaen	genom att förändra	

Passivum

				Substantivus	
Ind. præs.	muutetaan	man förändrar	I. inf.	muutettaa'	att förändras
— imp.	muutettiin	man förändrade	transl.	muutettaaksi	till att förändras
Koncess.	muutettaneen	man tör förändra	II. iness.	muutettaessa	under att förändras
Kondit.	muutetaisiin	man skulle förändra	instr.	muutettaen	genom att förändras
Optativus	muutettakoon	man må förändra		*Adjektivus*	
Imperat.	muutettakaan	man skall förändra	I.	muutettava	som förändras, skall förändras
			II.	muutettu	förändrad.

Uti hithörande ord undergår äfven bindkonsonanten *t* framför *i* uti imperfektum förändring till *s*, när *t* föregås af *e*, *n*, *r* eller två vokaler; likväl brukar man också, ehuru mera sällan bibehålla *t*; såsom: *pyydän* (st. *pyytä*) imp. *pyysi* (*pyyti*); *puhallan*, *puhalta*, *puhalsi* (*puhalti*); *kumarran*, *kumarta*, *kumarsi* (*kumarti*); *käännän*, *kääntä*, *käänsi* (*käänti*).

Exempel: *kannan* bär, *voitan* vinner, *soitan* spelar, *keitän* kokar, *lohdutan* tröstar, *muserran* krossar, *vähennän* förminskar, *siirrän* flyttar, *kiillän* blänker, *helistän*, *kolistan*, *kilistän* skramlar.

IV.

94. Bindvokalen *i* förändras uti imperfektum och konditionalis enligt 14; t. ex. *revin*, *repiä* rifva; imperf. *revin*, *revit*, *repi*; konc. *repinen*, kond. *repisin*; opt. *repi'ös*, *repiköön*; imperat. *revi'*, *repikään*, subst. *repiä*, *repiäksi*, *repiessä*, *repien*, adj. *repivä*, *repinyt*. Passivum *revitään*, *revittiin* o. s. v.

Exempel: *etsin* söker, *murehdin* sörjer, *purjehdin* seglar, *vuolin* täljer, *huolin* bekymrar mig, *tahrin* smutsar, *pyhin*, *pyhkiä* torkar, *lykin* skuffar, *kadehdin* afundas, *potkin* sparkar.

V.

95. Bindvokalen *e* bortfaller enligt 16 alltid framför *i* uti imperfektum och konditionalis. Likaledes bortfaller *e* framför *n* uti koncessivus och adjektivus II, framför *k* uti optativus och imperativus samt framför *t* uti infinitivus och passivum af alla de verba, som framför *e* hafva någon af *l*, *n*, *r*, *s* eller två konsonanter, af hvilka den sednare är *s*; både *n* uti koncessivus och adjektivus II samt *t* uti infinitivus och præsens passivum förvandlas sedan efter *l* till *l*, efter *n* till *n* och efter *r* till *r*; såsom: *luulen* förmodar; imperf. *luulin* (för *luulein*), kond. *luulisin*, konc. *luullen* (för *luulnen*), adjek. *luullut* (för *luulnut*), opt. *luulkoon*, imp. *luulkaan*, inf. *luulla'* (för *luulta*) præs. ind. pass. *luullaan* (för *luultaan*); t. ex. *tulen* kommer.

Aktivum

Indikativus

	Præsens		*Imperfektum*	
Sing.	tulen	jag kommer	tulin	jag kom
	tulet	du —	tulit	du —
	tulee	han —	tuli	han —
Plur.	tulemme	vi komma	tulimme	vi kommo
	tulette	i kommen	tulitte	i kom
	tulevat	de komma	tulivat	de kommo

	Koncessivus		*Konditionalis*	
Sing.	tullen	jag tör komma	tulisin	jag skulle komma
	tullet	du — —	tulisit	du — —
	tullee	han — —	tulisi	han — —
Plur.	tullemme	vi torde komma	tulisimme	vi — —
	tullette	i — —	tulisitte	i — —
	tullevat	de — —	tulisivat	de — —

	Optativus		*Imperativus*	
Sing.	—		—	
	tullos	må du komma	tule'	kom du
	tulkoon	— han —	tulkaan	komme han
Plur.	tulkoomme	— vi —	tulkaamme	kommom vi
	tulkootte	— i —	tulkaatte	kommen i
	tulkoot	— de —	tulkaat	komme de

	Substantivus		*Adjektivus*
I. inf.	tulla'	att komma	I. tuleva kommande
transl.	tullaksi	för att komma	II. tullut som kommit
II. iness.	tullessa	under kommande	
instr.	tullen	genom att komma	

Passivum

Ind. præs.	tullaan	man kommer			*Substantivus*
— imperf.	tultiin	man kom	I. inf.	tultaa'	att man kommer
Koncess.	tultaneen	man tör komma	transl.	tultaaksi	till att man k.
Kondition.	tultaisiin	man skulle komma	II. iness.	tultaessa	under det man kommer
Optativ.	tultakoon	man må komma	instr.	tultaen	genom att man kommer
Imperat.	tultakaan	man skall komma			*Adjektivus*
			I.	tultava	som kommes, skall kommas
			II.	tultu	kommen.

Hit höra ännu tvenne slag af verba med egna afvikelser:

a) de som lyktas på *-nen*; såsom: *enenen* tillväxer, imp. *enenin*, konc. *enennen*, kond. *enenisin*, opt. *enetkös*, *enetköön*, imperat. *enene'*, *enetkään*, *enetkäämme*, inf. *enetä'*, *enetäksi*, *enetessä*, *eneten*, pass. *enetään*, *enettiin*, *enettäneen* o. s. v.

b) de som lyktas på *-tsen*; såsom: *punnitsen* väger, *punnitsin*, konc. *punninnen*, kond. *punitsisin*, opt. *punnitkos*, *punnitkoon*, imp. *punnitse*, *punitkaan*, subst. *punnita'*, *punitaksi*, *punnitessa*, *punniten*, pass. *punnitaan*, *punnittiin*; adjekt. *punnitseva*, *punninnut*, *punnittava*, *punnittu*.

Alla andra verba bibehålla *e* utom i imperfektum och konditionalis; dock undantagas de tvenne *tekee*, *näkee*, hvilka bortkasta *e* jemväl i koncessivus, optativus och imperativus framför *k* samt i substantivus, adjektivus II och passivum. Bindkonsonanten *k* blir i dessa fall förvandlad till *h*; såsom: konc. *nähnen*, opt. *nähköön*, subst. *nähdä*, *nähdäksi*, *nähdessä*, *nähden*, adj. II *nähnyt*, pass. *nähdään*, *nähtiin*, *nähtävä*, *nähty* o. s. v.

Exempel: *kosken* vidrör, *pusken* stångar, *tu'en* stödjer, *suljen* tillsluter, *särjen* krossar, *panette-*

len baktalar, *syöksen* störtar, *pieksen* piskar, *tuo*
mitsen dömer, *havaitsen* märker, *hedelmöitse* blommar, *paranen* tillfrisknar, *heikkenen* försva gas, *ylenen* höjes, *alenen* sänkes, *kykenen*, *kyet* mäktar.

Hjelpverbet *olen* (stam *ole*) hör ock hit, me afviker i 3:e pers. sing. præs. ind., som heter *on* och 3:e pers. plur. som heter *ovat*; för öfrigt brukas i stället för koncessivus *ollen*, *ollet*, *ollee* o. s. v. hjelpverbet *lienen*, *lienet*, *lienee*, *lienemme*, *lienette*, *lienevät*, hvilken saknar alla öfriga modi och tempora.

VI.

96. Om verba kontrakta märkes, hvad som är sagdt i 17, 18 och 19; t. ex. *lupaan*, *luvata'* lofva.

Aktivum

Indikativus

	Præsens		*Imperfektum*	
Sing.	lupaan	jag lofvar	lupasin	jag lofvade
	lupaat	du —	lupasit	du —
	lupaa	han —	lupasi	han —
Plur.	lupaamme	vi lofva	lupasimme	vi —
	lupaatte	i lofven	lupasitte	i lofvaden
	lupaavat	de lofva	lupasivat	de lofvade

	Koncessivus		*Konditionalis*	
Sing.	luvannen	jag tör lofva	lupaisin	jag skulle lofva
	luvannet	du — —	lupaisit	du — —
	luvannee	han — —	lupaisi	han — —
Plur.	luvannemme	vi torde —	lupaisimme	vi — —
	luvannette	i — —	lupaisitte	i — —
	luvannevat	de — —	lupaisivat	de — —

	Optativus		*Imperativus*	
Sing.	—		—	
	luvatkos	du må lofva	lupaa'	lofva du
	luvatkoon	han — —	luvatkaan	lofve han
Plur.	luvatkoomme	vi — —	luvatkaamme	lofvom vi
	luvatkootte	i — —	luvatkaatte	lofven i
	luvatkoot	de — —	luvatkaat	lofve de

Substantivus			*Adjektivus*		
I. inf.	luvata'	att lofva	I.	lupaava	lofvande
transl.	luvataksi	till att lofva	II.	luvannut	som lofvat
II. iness.	luvatessa	under lofvandet			
instr.	luvaten	genom att lofva			

Passivum

Ind. præs.	luvataan	man lofvar
— imperf.	luvattiin	man lofvade
Koncess.	luvattaneen	man tör lofva
Kondition.	luvataisiin	man skulle lofva
Optativ.	luvattakoon	man må lofva
Imperat.	luvattakaan	man skall lofva

Substantivus

I. inf.	luvattaa'	att lofvas
transl.	luvattaaksi	till att lofvas
II. iness.	luvattaessa	under det man lofvar
instr.	luvattaen	genom att lofvas

Adjektivus

I. luvattava som lofvas, skall lofvas
II. luvattu lofvad.

Det andra slaget af kontrakta skiljer sig genom sammandragningen blott i præs. ind. akt. såsom: *kokoan, kokoon, kokoat, kokoot, kokoaa, kokoo, kokoamme, kokoomme, kokoatte, kokootte, kokoavat, kokoovat;* för öfrigt lika med *lupaan; kokosin, koonnen, kokoisin, kootkoon, koota', kokoava, kokoova, koonnut,* pass. *kootaan, koottiin* o. s. v.

Exempel: *lepään* hvilar, *seuraan* följer, *hyljään* förskjuter, *pelkään* fruktar, *palkkaan* aflönar, *kerjään* tigger, *hautaan* begrafver, *mittaan* mäter, *häpeän, häpeen* skämmes, *kerkeän, kerkeen* hinner.

97. I passivum kunna koncessivus, konditionalis, optativus och imperativus af transitiva verba äfven få vanliga personaländelser, men måste då öfversättas som rena passiver, icke med *man* eller impersonelt; såsom: *luvattanen, luvattanet, luvattanee, -nemme, -nette, -nevat* jag m. m. torde lofvas; *luvataisin, -sit, -si, -simme, -sitte, -sivat* jag m. m. skulle lofvas.

2. *Reflexiva Konjugation.*

98. Transitiva verba bilda en reflexivform sålunda att *-i'* fogas till det transitiva verbets stam, i kontrakta likväl först sedan hela bindstafvelsen blifvit bortlemnad; såsom: *muuttain* jag förändrar mig, *lupain* jag lofvar mig.

Modus och tempustilläggen äro i det reflexiva verbet desamma som i det allmänna, med den olikhet, att tredje person af præs. ind. akt. ändas på *-kse*, och af imperfektum på *-he*; såsom *muuttaikse*, *muuttiihe* han förändrar, förändrade sig.

För öfrigt bortkastas *a*, *ä*, *e*, *i* endast uti imperfektum framför det reflexiva *i'*; såsom: *muuttiin* jag förändrade mig.

Aspirationen efter *i* bortfaller utom framför *-n* (konc. och adj. II), då den blir *-n*, och framför *-k* (opt. imperat.) och *t*, då den blir *t* och framför konditionalis ändelse *-isi*, då den blir *s*; såsom: *muuttainnen*, *muuttaisisin*, *muuttaitkoon*, *muuttaitaan*, *muuttaittiin* o. s. v.

Aktivum

Indikativus

	Præsens		*Imperfektum*	
Sing.	muuttain	jag förändrar mig	muuttiin	jag förändrade mig
	muuttait	du förändrar dig	muuttiit	du — dig
	muuttaikse	han förändrar sig	muuttiihe	han — sig
Plur.	muuttaimme	vi förändre oss	muuttiimme	vi — oss
	muuttaitte	i förändren eder	muuttiitte	i — eder
	muuttaivat	de förändra sig	muuttiivat	de — sig

	Koncessivus		*Konditionalis*	
Sing.	muuttainnen	jag tör f. mig	muuttaisisin	jag skulle f. mig
	muuttainnet	du tör f. dig	muuttaisisit	du — — dig
	muuttainnee	han — — sig	muuttaisisi	han — — sig
Plur.	muuttainemme	vi torde f. oss	muuttaisisimme	vi — — oss
	muuttainnette	i torde f. eder	muuttaisisitte	i — — eder
	muuttainnevat	de — — sig	muuttaisisivat	de — — sig

	Optativus		*Imperativus*	
Sing.	—		—	
	muuttaitkos	må du f. dig	muuttai'	f. dig
	muuttaitkoon	må han f. sig	muuttaitkaan	f. han sig
Plur.	muuttaitkoomme	må vi f. oss	muuttaitkaamme	f. oss
	muuttaitkootte	må i f. eder	muuttaitkaatte	f. eder
	muuttaitkoot	må de f. sig	muuttaitkaat	f. sig

	Substantivus		*Adjektivus*
I. inf.	muuttaita'	att f. sig	I. muuttaiva förändrande sig
transl.	muuttaitaksi	till att f. sig.	II. muuttainnut som förändrat sig
II. iness.	muuttaitessa	uti att f. sig	
instr.	muuttaiten	genom att f. sig	

Passivum

				Substantivus	
Ind. præs.	muuttaitaan	man förändrar sig	I. inf.	muuttaittaa'	att man f. sig
— imperf.	muuttaittiin	man förändrade sig	transl.	muuttaittaaksi	för att man f. sig
Koncess.	muuttaittaneen	man tör f. sig	II. iness.	muuttaittaessa	uti att man f. sig
Kondition.	muuttaitaisiin	man skulle f. sig	instr.	muuttaittaen	genom att man f. sig
				Adjektivus	
Optat.	muuttaittakoon	man må f. sig			
Imperat.	muuttaittakaan	man skall f. sig.	I.	muuttaittava	man skall f. sig
			II.	muuttaittu	man har f. sig.

Anm. Såsom reflexiva användas också verba på *-un, -yn,* hvilka egenteligen blott äro intransitiva; såsom: *muuttaun* jag blir förändrad.

3. *Negativa Konjugation.*

99. Då verbum eller hjelpverbum i finskan skall förnekas, uppkommer en egen konjugation sålunda att personaländelserna fogas efter nekningsordet och verbet sjelft blir dem förutan, så att endast aspiration återstår i deras ställe; t. ex. *en sano'* jag säger icke, *et sano'* du säger icke, *ei sano'* han säger icke o. s. v.

Det negativa verbet är af tvenne slag: ovillkorligt, som nekar bestämdt, och villkorligt,

som nekar med villkor. Det förra förekommer i alla personella modi, det sednare blott i de tre första. Nekningsverberna böjas sålunda:

	1.		
	Ind.	*Konc.*	*Kond.*
Sing.	en	jag	icke
	et	du	icke
	ei	han	icke
Plur.	emme	vi	icke
	ette	i	icke
	eivät	de	icke
	2.		
Sing.	ellen	om icke jag	
	ellet	om icke du	
	ellei	om icke han	
Plur.	ellemme	om icke vi	
	ellette	om icke i	
	elleivät	om icke de	

Optativus	*Imperativus*
ellös, ällös, må icke du	elä' älä icke du
elköön, älköön må icke han	elkään, älkään icke han
elköömme, älköömme må icke vi	elkäämme, älkäämme icke vi
elköötte, älköötte må icke i	elkäätte, älkäätte icke i
elkööt, älkööt må icke de	elkäät, älkäät icke de

Till dessa nekningsverba lägges nu sjelfva verbet utan personaländelse i motsvarande modus och tempus, utom imperfektum, hvartill vid förnekningen tages nominativus af adjektivus II, singularis för singularis och pluralis för pluralis i aktivum, men endast singularis i passivum; såsom:

Aktivum	*Passivum*
Indikativus præsens	*Indikativus præsens*
Sing. en muuta'	Sing. en muuteta'
et muuta'	et muuteta'
ei muuta'	ei muuteta'
Plur. emme muuta'	Plur. emme muuteta'
ette muuta'	ette muuteta'
eivät muuta'	eivät muuteta'
På samma sätt:	På samma sätt:
Sing. ellen muuta'	Sing. ellen muuteta'
ellet muuta'	ellet muuteta'
o. s. v.	o. s. v.

Imperfektum	*Imperfektum*
Sing. en muuttanut	Sing. en muutettu
et muuttanut	et muutettu
ei muuttanut	ei muutettu
Plur. emme muuttaneet	Plur. emme muutettu
ette muuttaneet	ette muutettu
eivät muuttaneet	eivät muutettu
—	—
ellen muuttanut	ellen muutettu
ellemme muuttaneet	ellemme muutettu
o. s. v.	o. s. v.
Koncessivus	*Koncessivus*
Sing. en muuttane'	Sing. en muutettane'
et muuttane'	et muutettane'
ei muuttane'	ei muutettane'
Plur. emme muuttane'	Plur. emme muutettane'
o. s. v.	o. s. v.
Konditionalis	*Konditionalis*
Sing. en muuttaisi'	Sing. en muutetaisi'
o. s. v.	o. s. v.
Plur. eivät muuttaisi'	Plur. eivät muutetaisi'
Optativus	*Optativus*
Sing. ellös muuttako'	Sing. ellös muutettako'
elköön muuttako'	elköön muutettako'
Plur. elkööt muuttako'	Plur. elkööt muutettako'
Imperativus	*Imperativus*
Sing. elä' muuttaka'	Sing. elä' muutettaka'
elkään muuttaka'	elkään muutettaka'
Plur. elkäämme muuttaka'	Plur. elkäämme muutettaka'
elkäätte muuttaka'	elkäätte muutettaka'
elkäät muuttaka'	elkäät muutettaka'

Anm. Infinitivus förnekas genom abessivus af subst. III. *muuttamatta* utan att förändra;

skall en förnekad infinitivus vara subjekt eller objekt, så sättes inf. *olla* till denna abessivus; *olla muuttamatta on paha* att icke förändra är illa.

100. Perfektum och plusquamperfektum konjugeras som följer:

Aktivum

Indikativus

Perfektum			*Plusquamperfektum*		
Sing.	olen	muuttanut	Sing.	olin	muuttanut
	olet	muuttanut		olit	muuttanut
	on	muuttanut		oli	muuttanut
Plur.	olemme	muuttaneet	Plur.	olimme	muuttaneet
	olette	muuttaneet		olitte	muuttaneet
	ovat	muuttaneet		olivat	muuttaneet

Passivum

Indikativus

Sing.	olen	muutettu	Sing.	olin	muutettu
	olet	muutettu		olit	muutettu
	on	muutettu		oli	muutettu
Plur.	olemme	muutetut	Plur.	olimme	muutetut
	olette	muutetut		olitte	muutetut
	ovat	muutetut		olivat	muutetut

På samma sätt koncessivus: *lienen muuttanut, muutettu,* konditionalis: *olisin muuttanut, muutettu,* optativus: *ollos, olkoon muuttanut, muutettu,* imperativus: *ole, olkaan muuttanut, muutettu, olkaamme muuttaneet, muutetut* o. s. v.

101. När dessa sammansatta tempora skola förnekas, konjugeras nekningsordet på vanligt sätt och hjelpverbet behandlas såsom det vanliga verbet; t. ex.

Aktivum

Indikativus

Perfektum		*Plusquamperfektum*	
Sing.	en ole muuttanut	Sing.	en ollut muuttanut
	et ole muuttanut		et ollut muuttanut
	ei ole muuttanut		ei ollut muuttanut
Plur.	emme ole muuttaneet	Plur.	emme olleet muuttaneet
	ette ole muuttaneet		ette olleet muuttaneet
	eivät ole muuttaneet		eivät olleet muuttaneet

Passivum

Indikativus

Sing.	en ole muutettu	Sing.	en ollut muutettu
	et ole muutettu		et ollut muutettu
	ei ole muutettu		ei ollut muutettu
Plur.	emme ole muutetut	Plur.	emme olleet muutetut
	ette ole muutetut		ette olleet muutetut
	eivät ole muutetut		eivät olleet muutetut

På samma sätt konc. *en liene muuttanut, muutettu,* kond. *en olisi muuttanut, muutettu,* opt. *ellös olko muuttanut, muutettu, elä olka muuttanut, muutettu.*

Anm. Man begagnar också essivus sing. af adjekt. II uti förkortad form till dessa sammansatta tempora; *olen, olin, olimme* o. s. v. *muuttanunna* i stället för *muuttanut, muuttaneet.*

Bruket af nominalmodi.

102. I allmänhet begagnas nominalmodi såsom nomina, substantivus såsom substantiva, adjektivus såsom adjektiva; t. ex. *saan nähdä* jag får se, *näkevä ihminen* en seende menniska.

Substantivus.

I.

Substantivus I har tvenne kasus, infinitivus och translativus.

103. Infinitivus begagnas:

a) såsom subjekt och objekt; t. ex. *puita polttaa on rahaa polttaa; rakastettaa lapsilta ilahuttaa hyvää sydäntä* att älskas af barn gläder ett godt hjerta; *minua nauruttaa nähdä kelvottomia* att se oduglingar väcker mitt åtlöje; *osasi tehdä* kunde göra, *saamme olla* vi få vara, *kirja kelpaa suomennettaa* boken duger att öfversättas på finska.

b) med impersonalia *pitää, täytyy* måste, *tulee* det tillkommer, *sopii* passar, *käskee* kostar på, *kelpaa* duger, m. fl. då personen, som måste o. s. v. sättes i genitivus; t. ex. *minun täytyy, pitää tehdä* jag måste göra, *meidän tuli vaiketa'* oss tillkom att tiga, *isän sopii valittaa* det passar för fadren att klaga. Ordet *pitää* sättes dock vanligare med gen. subst. III.

c) infinitivus i aktivum begagnas i stället för det svenska passivum, hvaremot det verbum, som regerar infinitivus, sättes i passivum, oaktadt det i svenskan är aktivt; såsom: *tämä kirja taidetaan ottaa* denna bok kan tagas (egenteligen: man kan taga denna bok), *tämä asia käskettiin toimittaa* detta ärende blef befaldt att uträttas; deremot får man ej säga efter svenskan *tämä kirja taitaa otettaa* o. s. v.

104. Translativus begagnas för att uttrycka ändamål eller afsigt; personen, som användes, står i genitivus eller uttryckes genom suffix; såsom: *ruoka tuotiin ihmisten syödäksi* maten hemtades för menniskors ätande (för att menniskor

skulle äta den); *ruoka tuotiin syödäksemme* maten hemtades att vi skulle äta den; *menitte kirkkoon lohdutettaaksenne* i gingen till kyrkan för att tröstas; *saanevat kirjoja lukeakseen* l. *lukeaksensa* de torde få böcker för att läsa; *ostavat herkkuja lasten syödäksi* köpa snask för barnen att äta. Man kan ock begagna infinitivus för translativus; såsom: *ostavat herkkuja lasten syödä.'*

II.

Substantivus II har tvenne kasus, inessivus och instruktivus.

105. Inessivus betecknar det, hvarunder (under hvars förlopp) något sker, och sättes med genitivus eller suffix; såsom: *lapset itkivät isän tullessa* barnen gräto medan fadren kom (vid fadrens ankomst); *ostin hevosen tullessani* jag köpte en häst vid min ankomst; *saatiin sinne mentäessä* man fick medan man gick dit; *katosi kätkeitessä* försvann då han gömde sig.

106. Instruktivus uttrycker sättet, hvarpå något sker, och sättes med genitivus eller suffix; t. ex. *Jesus vastasi sanoen* (bibl. *sanoden*) J. svarade sägande; *vaimoin puhuen* enligt qvinnors sätt att säga; *erosi karaten* skiljdes springande; *väsyi juostensa* tröttnade genom sitt springande.

III.

Substantivus III har alla kasus i nominal betydelse, men i verbal bemärkelse endast följande:

107. Genitivus, som sättes med det impersonella *pitää* måste, sällan med *täytyy; isännän pitää sanoman* husbonden måste säga; *meidän olisi pitänyt lähtemän* vi hade bort afresa.

108. Inessivus nyttjas om sysselsättning, hvaruti någon är stadd; såsom: *kirkkoherra oli kappelissa saarnaamassa* kyrkoherden var i kapellet (stadd i) att predika, *viipyivät syömässä* dröjde med att äta.

109. Elativus utmärker skillnad från en sysselsättning; såsom: *kirkkoherra tuli saarnaamasta* kyrkoherden kom ifrån predikandet, *lakkasi kutsumasta* upphörde att kalla, *kielsi tulemasta* förbjöd att komma.

110. Illativus antyder att någon begifver sig till en sysselsättning, är passlig, duglig m. m.; såsom: *kirkkoherra lähti saarnaamaan* kyrkoherden begaf sig att predika, *sovelias opettamaan* lämplig att lära, *valmis seuraumaan* färdig att följa, *yllytti pahaa tekemään* uppeggade att göra illa.

Den kortare formen har samma betydelse, men nyttjas när talet skall vara kort och lifligt; *rupesi juokseen* började att springa.

111. Adessivus utmärker ett dröjande vid handlingen, ett varande i begrepp att göra; *oli tulemallansa* var i begrepp att komma. För öfrigt begagnas denna adessivus likasom i nomen att uttrycka medlet; *lintuu kulkee lentämällä*, *kala uimalla* fogeln far medelst flygande, fisken medelst simmande.

112. Ablativus svarar mot det svenska i anseende till; *nämät langat ovat kehräämältänsä hyvät* dessa garn äro goda i anseende till sin spinning, *ei päässyt keräjistä riitelemältänsä* slapp icke från tinget för sitt tvistande.

113. Abessivus utmärker brist, saknad; *tunnen kenenkään sanomatta* jag känner utan att någon säger (utan någons sägande), *piteli kuumaa rautaa polttaimatta* handterade hett jern utan att bränna sig.

IV.

Substantivus IV förekommer som verbum i följande två kasus:

114. Nominativus såsom subjekt, utmärkande skyldighet, nödvändighet; såsom: *minun on tekeminen* jag måste göra, *muukalaisen on lähteminen* fremlingen måste afresa.

115. Infinitivus äfvenledes såsom subjekt, men obestämdt; t. ex. *minun on tekemistä* jag har att göra, *isännällä on puhumista* husbonden har att tala.

Såsom objekt förekommer denna infinitivus med suffix och efter samma verbum samt öfversättes då med m e r o c h m e r; såsom: *tekee tekemistänsä* gör allt mer och mer, *itket itkemistäs* du gråter mer och mer (allt fortfarande).

V.

116. Substantivus V är egenteligen blott en nogare bestämning till subst. IV såsom: *olin putoamaisillani* jag var just i begrepp (på vägen) att falla.

Adjektivus.

117. Adjektivus begagnas såsom adjektiva i allmänhet för att sättas till substantiva uti samma numerus och kasus; t. ex. *menneellä ajalla* på den förflutna tiden, *sanotulla paikalla* på det sagda stället, *jätti tulevaksi viikoksi* lemnade till den kommande veckan.

Men dessutom brukas adjektivus uti några fall, som fordra särskildt förklaring.

118. Genitivus singularis af båda adjektivi både i aktivum och passivum begagnas efter verba, som utmärka någon verksamhet af menniskans sinnen, såsom se, höra, känna, veta o. s. v. *näkee tulevan* ser komma, *kuuli tulleen* hörde hafva kommit, *tietää sanottavan* vet sägas.

Den person eller sak, som höres, ses, kännes o. s. v. sättes i singularis uti genitivus, i pluralis uti nominativus, då den är bestämd, men uti infinitivus, om den är obestämd; såsom: *näki miehen tulevan* såg en man komma, *näki miehet tulevan* såg männerna komma, *havaitsi lapsen vääntelei-vän* märkte att barnet vred sig, *kuuli vihollisia lymyyvän naapurissa* hörde fiender gömma sig i granskapet, *tiesi isän kuolleen* visste att fadren dött, *tunsi pojalle sanotun* kände att man sagt åt gossen.

Om personen är ett personelt pronomen, nyttjas motsvarande suffix; såsom: *luulin näkeväni* jag trodde att jag såg, *toivoi saavansa* hoppades få, *pelkäsi saatavansa kiini* han fruktade att han skulle fås fast, *aavistitte saaneenne* i anade att i fått, *sanoivat päästettynsä kotiin* de sade att de blifvit hemförlofvade.

Är personen i svenskan *man, det,* så nyttjas passivum i finskan; *kuuli lähetettävän* hörde att man skickade, *uskoi lähetetyn* trodde att man skickat.

119. Finskan har intet motsvarande ord för de svenska låtsa, förställa sig, utan begagnas dertill essivus af Adjektivus I med suffix, vanligast i förbindelse med hjelpverbum; såsom; *mies on ole-*

vanansa mannen låtsar vara, *minä olin tulevanani* jag låtsade komma, *olkoot seisovinaan eli istuvinaan* de må låtsa stå eller sitta, *olet itkevänäs* du låtsar gråta.

120. Infinitivus singularis af Adjektivus II i passivum begagnas om det förflutna, medan något annat sker, skedde o. s. v. Den sättes med genitivus eller suffix; såsom: *tulin kirkosta kuultuani saarnan* jag kom ifrån kyrkan, sedan jag hört predikan, *isän kuoltua itkevät lapset* sedan fadren dött gråta barnen; *ihmiset, nuoruutensa turhuudessa vietettyään, rupeevat vanhoina katumaan* menniskorna, efter att hafva tillbragt sin ungdom i fåfänga, börja såsom gamla att ångra.

Härledda verba.

121. Verberna kunna härledas dels från andra verba dels från nomina. De ursprungliga verba lyktas vanligen på *-an*, *-än*, med transitiv be; tydelse och *-un, -yn* med intransitiv bemärkelse- såsom: *vaivaan* plågar, *hukkaan* tappar, *kastan* vattnar; *vaivaun* plågas, *hukun* förgås, *kastun* blir våt. Dock finnas både intransitiva på *-an, -än,* och transitiva på *-un, -yn;* t. ex. *herkeän* upphör, *ammun* skjuter.

122. Härledda af verba hafva förnämligast följande ändelser:

a) *-tan, -tän,* (faktiva verba), hvilkas bemärkelse är att laga så att det sker, som det ursprungliga verbet betyder; såsom: af *syön* äter, *juon* dricker, *väsyn* blir trött, *istun* sitter, *syötän* matar (lagar så att någon äter), *juotan* låter dricka, *väsytän* tröttar, *istutan* planterar (gör att något sitter).

b) *-ahdan*, *-ähdän*, ändelse för det som sker en gång; såsom: *jyrähdän* skräller till, *helähdän*, klingar, *seisahdan* stadnar.

c) *-aisen*, *-äisen* ändelse för de verba, som bemärka ett ögonblickligt, hastigt, plötsligt skeende; såsom: af *potkin* sparkar, *revin* (*repi*) rifver, *kysyn* frågar, *loh'on* klyfver; *potkaisen* sparkar till, *repäisen* rifver hastigt, *kysäisen* frågar hastigt, *lohkaisen* klyfver hastigt.

d) *-elen* ändelse för verba, som betyda att något ofta sker (freqventativa); såsom: af *kiitän* tackar, *kysyn*, *sanon*, *parannan* botar; *kiittelen*, *kyselen*, *sanelen*, *parantelen*. Denna ändelse har också reciprok betydelse; *riitelen* tvistar, *tappelen* slåss, *ottelen* tas med någon. En förlängning häraf är ändelsen *-eskelen*; *saneskelen*, *paineskelen* brottas, *oleskelen* vistas.

e) *-in* ändelse för verba, som betyda ett fortfarande med något (kontinuativa); *hypin* hoppar länge, *ryypin* sörplar, *lykin* skuffar, *potkin* sparkar, af *hyppään*, *ryyppään*, *lykkään*.

f) *-on*, *-ön* ändelse för verba, som betyda att göra något i stort (augmentativa); såsom: *viskon* kastar, *katkon* afklipper, *kiskon* afrifver, *lohon*, *lohkoa* klyfver (uti dessa ord ligger alltid begreppet af raskhet, grofhet).

123. Ifrån nomina och partiklar komma verba med följande ändelser:

a) *-nnan*, *-nnän* för den transitiva, och

b) *-nnun*, *-nnyn* samt

c) *-enen* för den intransitiva betydelsen; t. ex. af *paha* dålig, *para* obrukl. (komp. *parempi*) god, *vanha* gammal, *vähä* liten, *kova* hård, *enä* myc-

ken, *ali* under, *yli* ofvan, *pahennan* försämrar, *pahennun* l. *pahenen* försämras, *parannan* förbättrar, *parannun* l. *paranen* förbättras, *vanhennan* föråldrar, *vanhennun* l. *vanhenen* föråldras, *vähennän*, *vähennyn* l. *vähenen*, *kovennan*, *kovennun* l. *kovenen*, *enennän*, *enennyn* l. *enenen*, *alennan*, *ylennän*, *alennun*, *ylennyn* l. *alenen*, *ylenen*.

d) *-stan*, *-stän* för transitiva och

e) *-stun*, *-styn* för intransitiva; såsom: af *oma* egen, *vahva* stark, *paljas* bar, *läpi* hål, *omistan* tillegnar, *omistun* tillegnas, *vahvistan* stärker, *vahvistun* blir stark, *paljastan* blottas, *paljastun* blir utblottad, *lävistän* gör hål, *lävistyn* genomborras.

f) *-tan*, *-tän* för den transitiva och

g) *-tun*, *-tyn* för den intransitiva bemärkelsen; t. ex. af *kuri* aga, *valta* välde, *rauha* fred, *paula* rep, *rippi* skrift, *päivä* sol, *kuritan* agar, *valloitan* eröfrar, *rauhoitan* lugnar, *rauhoitun* blir lugn, *pauloitan* förser med rep, *ripitän* skriftar, *päivityn* blir solbränd.

Anm. Alla dessa derivata ha en likartad betydelse, nemligen, då de komma af adjektiva, att bringa eller göra, bringas eller göras till det som stamorden betyda, och, då de komma från substantiva, att förse, belägga med det, som stamordet utmärker. Icke heller här saknas intransitiva på *-an*, *-än*; såsom: af *herra* herre, *sairas* sjuk, *arka* öm, *herrastan* stoltserar, *sairastan* sjukas, *arastan* l. *aristan* ömmar.

h) *-ksun*, *-ksyn* ändelse för verba som bemärka ett blifvande till något; såsom: af *outo* fremmande,

ujo blyg, *paha* ond, *oudoksun* fremmas, *ujoksun* blyges, *pahaksun* tycker illa vara.

i) *-oin*, *-öin* l. *-oitsen*, *-öitsen* deriveras af flerstafviga nomina; såsom: af *satula* sadel, *viheriä* grön, *matala* låg, *pisara* droppe, *satuloitsen* sadlar, *viheriöitsen* grönskar, *mataloitsen* gör lägre, *pisaroitsen* droppar l. *satuloin*, *pisaroin* m. m. ehuru sällsyntare.

Sammansättning.

124. Emedan inga prepositioner i finskan finnas, så kan icke heller någon sammansättning med dem ega rum; alltså äro sådana föreningar som *ylöskasvattaa* uppfostra, *sisällevihkiä* inviga m. fl. aldeles origtiga och böra återgifvas i finskan med enkla ord, såsom: *kasvattaa*, *vihkiä*, *pyhittää* o. s. v. Deremot kunna de finska, såkallade postpositionerna förenas med nomina, emedan de sjelfva egenteligen äro nomina; t. ex. *ulkopuoli* utsida, *ulkomaa* utland, *alamaa* lågland, *alapuoli* nedre sida.

De sammansatta orden äro derföre alla nominela och uppstå vanligen sålunda att de enkla orden skrifvas efter hvarandra; t. ex. *päämies* hufvudman, *kirkkoväki* kyrkfolk, *kapalovyö* lindband; sällan är det förra ordet genitivus; *talonpoika* (gårdsson) bonde, *taivaankaari* (himmelsbåge) regnbåge.

De förändringar, som orden lida vid sammansättning, äro få; sålunda uteslutes *e* af stammen till nomina på *-nen*, (*-sen*), hvilkas nominativus för öfrigt icke ingår i sammansättningen; t. ex. af *koiranen*, *naaranen*, *ihminen* (st. *koirase*, *naarase*, *ihmise*), *koirasteeri* orrhane, *naarasteeri* orrhona, *ihmisparka* stackars menniska, *ihmissilmä* menniskoöga.

Partiklar.

Partiklarna i finskan äro *postpositioner*, *Adverbier*, *konjunktioner* och *interjektioner*.

Postpositioner.

125. Postpositionerna i finskan, såkallade emedan de vanligen sättas efter orden, äro icke fullkomligen oböjliga, utan hafva de flesta af dem flera kasus. De förnämsta af dem äro:

1. *ali* (*ale*) det underbelägna, adess. *alla*, abl. *alta*, allat. *alle*, prolat. *alatse* (*alatte*, *alitte*), transl. *alas* (af *aleksi*); komp. *alempi*, sup. *alin*; t. ex. *on pöydän alla* är under bordet; *ottaa pöydän alta* tager ifrån under bordet, *laskee pöydän alle* sätter under bordet, *menee pöydän alatse* går fram under bordet, *heitti alas* kastade ned; kom. och sup. äro rena adjektiva; *alempi*, *alin paikka* det lägre, lägsta stället.

2. *esi* (*ete*) det framför belägna; *pöydän edessä* framför bordet, *otti pöydän edestä* tog ifrån framför bordet, *laski miehen eteen* satte framför mannen, *käy edellä* går framför, *edeltä*, *edelle*, transl. *edes* (af *edeksi*). Plur. *esinä*, *esissä*, *esiksi*, *esiin* m. m. komp. *edempi*, sup. *esin*.

3. *ensi* (*ente*) den förste; gen. och instr. posit. *ennen*, komp. *ennemmin* före, förr, *ennen minua* före mig. Dim. *entinen* den förre.

4. *ilma* luft, tomhet; *ilman minutta* utan mig.

5. *jälki* (*jälke*) spår, det eftervarande; *isän jälessä* i fadrens spår, efter fadren. Deklineras fullständigt.

6. *kansa* folk, hop; *kanssa* med; *lasten kanssa* med barnen.

7. *kauka* aflägsenhet; *kaukaa* från långt håll, *kauaksi* l. *kauas* långt bort, *kaukana talosta* långt

från gården; instr. *kauan* länge; komp. *kauempi* sup. *kauin*, instr. *kauemmin*, *kauimmin*.

8. *kausi* (*kaute*); inf. *kautta* igenom, *Turun kautta* genom Åbo.

9. *keski* (*keske*) midt; *kesken aikaa* midtunder, *keskellä päivää* midt på dagen.

10. *kera* följe; *isän keralla* i fadrens följe, hos fadren.

11. *kohta* gentemotvarande; adv. straxt; *pöydän kohdalla* gentemot bordet, *minua kohtaan* emot mig; ordet *kohti*, *kohden* betyder lika; *minua kohti* l. *kohden*.

12. *luo*, *tykö* närhet; *meidän luona*, *tykönä* hos oss.

13. *muka* enlighet; *matkustajan muassa* hos den resande, *kirjan mukaan* i enlighet med boken.

14. *ohe'* vidvarande; *sen oheesen* vid sidan af den, *sen oheessa* derjemte, *re'en ohitse* förbi slädan.

15. *pää* hufvud, det öfversta; *sen päällä* ofvanpå den, *sen päässä* i ändan på den, *sitä päin* ditåt (åt det med ändan).

16. *perä* rummet efter; *on re'en perässä* är efter slädan, *perästä*, *perään*, *perin*.

17. *puoli* hälft, sida, parti; *isän puolesta* å fadrens vägnar.

18. *sisä* det inre; *talon sisällä* inne i gården, *vei sisälle* l. *sisään* förde in.

19. *taka* rum bakom; *myllyn takana* bakom qvarnen.

20. *tähti* (*tähden*) stjerna, märke, orsak; *sen tähden* fördenskull.

21. *vasta* det motsatta; adv. å nyo, framdeles; *on minua vastassa* är mig till möte, *minua vastaan* emot mig.

22. *väli* mellanrum; *koirain välissä* emellan hundarna, *meni ihmisten väliin* gick emellan menniskorna.

23. *ulko* rum utanför; *ulkona talosta* utom gården, transl. *ulos* (af *uloksi*) ut; komp. *ulompi*, sup. *uloin*.

24. *vuo* strömfåra, framfart; *sen vuoksi* i anseende dertill.

25. *yli, ylä, ylö* rum ofvan; *ylällä* uppe, *ylös* (af *ylöksi*); *yli katon* öfver taket, *ylitse katon;* komp. *ylempi*, sub. *ylin*.

26. *ympäri* omkring; *talon ympäri* l. *ympäri taloa* omkring gården, *pellon ympärillä on aita* omkring åkern är gärdesgård.

Man finner häraf att de flesta postpositioner sättas med genitivus.

Adverbier.

126. Adverbia i finskan äro antingen anhangspartiklar, som icke bilda egna ord utan efterhängas andra, eller sjelfständiga adverbia, hvilka stå såsom egna ord. Anhangspartiklarna äro *-ko, -kö* monne, *-ka, -kä* med olika betydelse, *-ki, -kin,* tillochmed, *-han, -hän, -pa, -pä* ju, *-kaan, -kään* heller, engång, och sammansatte *-pahan, -pähän* ju dock; t. ex. *sinäkö* monne du, *tuletko* kommer du? *mikä, kuka, sinäki* l. *sinäkin* äfven du, *tulethan, menethän* du kommer, går ju, *tuletpa, menetpä* du kommer, går dock, *tuletpahan, menetpähän* du kommer, går ju dock, *et sinäkään tule, ei poikakaan tullut* icke engång du kommer, icke engång gossen kom.

127. De sjelfständiga adverbierna åter äro antingen egna ord, som icke mera visa någon nominal likhet (icke hafva kasus) eller också äro de kasus af nomina och pronomina; de äro föröfrigt stamord eller härledda:

a) Rena adverbia äro bland andra följande: *jo* redan, *nyt* nu, *heti* straxt, *sikisoki* blindtvis, *mar, marian* visst, *iki, perki, ratki* aldeles, *aina, ainian* alltid, *eilän* i går, *tänään (tänäpänä, tänä päivänä)* i dag, *asti, saakka, hama, hamasta, hamaan* ända till, *poikki* af, utaf, *paitsi*, undantagandes, *paki* just, *vielä* ännu, *äsken* nyss.

b) Kasus af nomina, begagnade såsom adverbia, äro förnämligast följande:

Nom. *kyllä* nog.

Inf. *salaa* hemligen, *totta* sannerligen, af *sala, tosi.*

Illat. *varmaan* säkert, *tarkkaan* noga, af *varma, tarkka.*

Ablat. *koolta, kosolta* rundeligen, af *koko* helhet.

Prolat. *samate, samaten* sammaledes, *enimmiten* merendels m. fl. af *sama, enä.*

Transl. *kauaksi, kauas* långt, *kylläksi* nog, af *kauka, kyllä.*

Essiv. *kotona* hemma, *kaukana* borta, af *koto.*

Instr. *aivan, liian, varsin* alltför, *tosin* i sanning, *kauan* länge, *kerran* engång, *kyllin* nog, *ensin* först, af *aiva* idel, *liika* öfverflödig, *varsi* skaft, handtag, *tosi, kauka, kerta, kyllä,* samt dessutom instr. af nästan alla adjektiva i alla grader; såsom: *kovin, kovemmin, kovimmin* hårdt, hårdare, hårdast.

Af verba begagnas instr. af subst. III såsom adverbium; t. ex. *nimittäin* nemligen, af *nimittää*

benämna; äfvenså: *yksittäin, kaksittain, tuhansittain* en, två, tusen i sender, *kannuttain, kapottain* en kanna, kappe i sender, af *yksittää, kaksittaa, kannuttaa, kapottaa* dela i delar af en, två, en kappe, kanna o. s. v.

Af pronomina kunna de flesta kasus öfversättas såsom andra språks adverbia; t. ex. *kuhun* hvart, *kusta, mistä* hvarifrån.

128. Deriverade adverbia bildas:

a) af nomina och modi adjektivi af alla grader genom tillägg af ändelsen *-sti* till stammen; såsom: af *tarkku, tarkempi, tarkin, tarkasti* noga, *tarkemmasti* nogare, *tarkimmasti* nogast, af *taitava, taitavasti* skickligt, *taitavammasti* skickligare, *taitavimmasti* skickligast, af *oppinut* lärd, *oppineesti* lärdt, *oppineemmasti* lärdare, *oppineimmasti* lärdast.

b) af räkneord genom tillägg äfvenledes af ändelsen *-sti* till stammen; såsom: *kahdesti, kolmesti* l. *kolmasti, viidesti* två, tre, fem gånger, *kahdennesti, kolmannesti* för andra, tredje gången o. s. v.

c) af pronomina genom tillägg af ändelsen *-nne* om ort, samt *-lloin, -llöin* om tid; såsom: af *mi, ku, se, tä, minne, kunne* hvart, *sinne* dit, *tänne* hit, af *joku, jonnekunne; milloin, kulloin* när, *silloin* då, *tällöin* nu då, *jolloinkulloin* någongång.

Konjunktioner.

129. Konjunktionerna äro få i finskan; till fyllnad af deras antal tjena kasus, isynnerhet instruktivus af pronomina, hvilka oftast kunna öfversättas som andra språks konjunktioner; *kun, kuin* när, då, *niin* så, *näin* så här, *noin* så der.

De egenteliga konjunktionerna i finskan äro: *ja* och, *ehkä* ehuru, måhända, *eli*, *elikkä*, *taikka* eller, *vai* då? *vaikka* fastän, *koska* då, emedan, när, *sekä* äfvensom, *ynnä* jemte, *sekä* . . . . *että* både . . . . och, *jotta*, *että* på det att, *jos*, *joska* om, *jahka* så snart som, *mutta*, *vaan*, men, likväl, *tokko*, *toki*, *ainakin* likväl, *taki*, *takia*, *tautta*, *siis* alltså, *sillä* ty.

Interjektioner.

130. Betecknande:

Glädje: *aha*, *hei*;
Löje: *haha*, *hihi*, *hoho*;
Sorg: *ai*, *aiai*, *voi*, *voivoi*, *oi*, *oioi*;
Afsky: *ui*, *uiui*, *ääh*, *hyi*, *hyihyi*;
Hämd: *ähä*, *kutti*, *piti*, *pitipiti*;
Förundran: *noh*, *nonoh*, *no*;
Uppmärksamhet: *ha*, *hei*, *hai*, *kah*.

FOURTEEN DAY USE

RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

This book is due on the last date stamped below, or on the date to which renewed.
Renewed books are subject to immediate recall.

